Letnik LXXIV., št. 121 Ljubljana, Nedelja 25. maja 1941 Cena 1 Din — Izd. 1.50

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO: LJUBLJANA, KNAFLJEVA ULICA ŠT. 5. — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26. — Izhaja vsak dan opoldne. Mesečna naročnina 10.— Din, v inozemstvu 25.— Din.

EKSKLUZIVNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

UNICA RAPPRESENTANTE per le inserzioni del Regno d'Italia e dall'estero è L'UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

Zmagovite operacije pri Sollumu

Silen letalski napad na sovražne vojne ladje — Matična ladja za letala, dve križarki, en rušilec in štiri druge ladje hudo poškodovane

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil je 28. maja objavil naslednje 357. vojno poročilo:

V noči na 28. maj so skupine naših letal bombardirale oporišča na Malti.

V severni Afriki so italijanske in nemške čete v zmagoviti operaciji na fronti pri Sollumu, v kateri so zavzele važno sovražno postojanko, ujele večje število ljudi ter zaplenile 9 topov in 7 tankov.

Dne 26. so skupine italijanskih in nemških letal bombardirale večje število ladij približno 100 milj vzhodno od Derne. Zadete so bile neka matična ladja za letala, neka križarka, neki rušilec in štiri druge ladje. Na neki drugi križarki, ki so jo prav tako zadele težke bombe, je bila opažena silna eksplozija. Druga letala so bombardirala naprave in ladje v luki Tobruk.

V vzhodni Afriki so bili povsod odbiti sovražni napadi na severni fronti Gale in Sidama. V borbah zadnjih dni je v pokrajini jezer na čelu svojih bataljonov junaško padel polkovnik De Cicco. V Ambaji je naša posadka v Uolhefitu, ki je že nekaj časa obkoljena, znova odbila poskus sovražnika, da bi jo pripravil k predaji.

Berlin, 29. maja. Nemško vrhovno poveljstvo poroča:

V severni Afriki so zavzele nemško-italijanske čete prelaz Halfayo, jugovzhodno od Solluma. Pri tem so zaplenile 9 topov, 7 oklopnih voz, več drugih oklopnih vozil in mnogo materiala. Sovražnik je imel hude krvave izgube in je izgubil številne ujetnike. Lastne izgube so neznatne.

Rušilna letala so napadala taborišča čet in zbirališča motornih vozil okrog Solluma.

Srdite borbe na Kreti

Po zlomu trdovratnega odpora so nemške čete zavzele glavno mesto zapadne Krete ter ujele poveljnika grške mornarice — Angležem je preprečen umik na morju — Štirje parniki potopljeni, več drugih hudo poškodovanih

Berlin, 29. maja. Nemško vrhovno poveljstvo poroča:

Na otoku Kreti dobro napredujejo operacije v tesnem sodelovanju z gorskimi lovci, padalci in izkrcanimi četami na kopnem.

Včeraj so strli nemški lovci kljub težavnim terenskim razmeram trdovraten odpor angleških čet in tolp insurgentov. V drznem napadu so vrgli sovražnika z njegovih postojank, zavzeli glavno mesto Kanijo in zasledujejo poražene sovražne oddelke južno od zaliva Sude. Med številnimi ujetniki je tudi grški mornariški poveljnik na Kreti. Oddelki bojnih letal in rušilnih letal so v valovitih napadih posegli v boje na zemlji, razkropili zbrane sovražnikove čete, onesposobili baterije za boj in prizadeli umikajočemu se sovražniku hude izgube. Strmoglavna letala so preprečila poskus Angležev, da bi se umaknili preko morja. Potopila so razen tega v zalivu Sudi štiri trgovske ladje s skupno 5.400 tonami in poškodovala dve nadaljnji trgovski ladji hudo. Oddelki za prevoz čet so podpirali boje na otoku s tem, da so neprenehoma dovažali nove sile.

Južno od Krete so ustavila nemška bojna letala angleški mornariški oddelek za borbo, dosegla bombne zadetke v polno na neki težki križarki in enem rušilcu ter zažgala parnik za prevoz goriva.

Atene, 29. maja. s. Izredna važnost operacij, ki so v teku na Kreti, duši zadnja angloflška upanja. Kljub temu se poslužuje sovražnik sredstev, ki so v polnem nasprotju s temeljnimi načeli mednarodnega prava, ki pa ne bodo mogla preprečiti zmagovitega napredovanja osi v vzhodnem Sredozemlju. Grški ministrski predsednik je po radiu sporočil prebivalstvu na Kreti, naj se spoštljivo obnaša nasproti junaškemu nasprotniku. Javno mnenje v Atenah smatra zasedbo Krete kot konec vojaških operacij v Grčiji. Po zasedbi se bodo splošni življenjski pogoji zboljšali zlasti glede na aprovizacijo in promet.

Atene, 29. maja. s. Po zadnjih vesteh iz dobro poučenega vira so nemške čete na Kreti zlomile oster odpor sovražnika. Nemške čete zasledujejo bežeče Angleže in Grke. Zajetih je bilo mnogo ujetnikov, med katerimi je tudi poveljnik grških pomorskih sil na otoku.

Atene, 29. maja. rs. Neki manjši nemški napadalni oddelek je z odličnim uspehom napadel sovražne topniške postojanke na Kreti. Razdeljen v več patrol se je vrgel na sovražne baterije ter je uničil štiri na nekem letališču. Njegove operacije je krepko podpiralo težko pehotno topništvo in strojnice. Angleži niso mogli vzdržati silnega pritiska ter so kmalu izobesili belo zastavo in se predali.

Sofija, 29. maja. s. »Utro« obširno piše o letalskih in pomorskih operacijah v vzhodnem Sredozemlju ter podčrtava, da je vojna pobuda na nebu in na morju na strani sil osi. »Utro« nadalje posebno opozarja na močan delež pomorskih in letalskih Italije v teh bojnih operacijah. Italijanski letalci in mornarji se junaško bore v tovariški zvezi z nemškimi vojaki in njih dejanja so vredna občudovanja ter kažejo vrednost in neukrotljiv duh požrtvovalnosti italijanske vojske, ki povzroča sovražniku čimdalje hujše izgube.

Berlin, 29. maja. d. Kakor je bilo snoči na merodajnem mestu sporočeno novinarjem, je prejelo vrhovno poveljstvo nemške vojske podatke o mnogih primerih protipravnega postopanja z nemškimi padalci na Kreti s strani Angležev. Z merodajnega mesta bo v kratkem o teh dogodkih objavljeno uradno nemško stališče.

Angleži priznavajo resnost položaja

Amsterdam, 29. maja. rs. Angleška poročevalska služba je včeraj v poročilu iz Kaira priznala, da je položaj na Kreti zelo resen in da se v dolinah razvijajo ostre borbe.

Angleži priznavajo svoj poraz

Amsterdam, 29. maja. d. Včerajšnji komunike poveljstva angleških oboroženih sil na Bližnjem vzhodu javlja, da so Nemci na Kreti izkrcali nove močne oddelke vojske ter močno bombardirali in napadli angleške postojanke na zapadnem delu otoka. Angleške čete so bile prisiljene, da se umaknejo na povoljnejše položaje. Tudi v drugih delih otoka je, kakor pravi angleško poročilo, položaj za Angleže neobičajno težak. Nemci so na več krajih dobili ojačenja ter so poveljali svoj pritisk.

Hude izgube Angležev

Madrid, 29. maja. s. V Gibraltar je dospela neka angleška matična ladja za letala, močno poškodovana na poveljniškem mostu. V luko so pripluli tudi ena križarka in dva lovca s hudimi poškodbami. Z ladij so izkrcali večje število ranjencev. Moštvo je pripovedovalo, da so eksplozije bomb z osnih letal usmrtile številne mornarje in da so njih trupla bila vržena v morje. Angleški mornarji so z občudovanjem govorili o nemških padalcih. Izjavili so, da so padalci naravnost zatemnili nebo, ko so se spuščali iz letal. Angleške izgube v prvih dveh dneh bojev na Kreti so znašale 4200 mož. V Gibraltarju sta zasidrani dve ladji, na katere se vkrcavajo zadnji civilisti.

Rim, 29. maja. s. Angleška admiraliteta je sporočila, da se angleška podmornica »USK« doslej še ni vrnila, čeprav bi morala po določenem času že dospeti na svoje oporišče ter se jo mora zaradi tega smatrati za izgubljeno.

Od zmage na Kreti je odvisna usoda Sredozemlja

New York, 29. maja. s. Ameriški listi pišejo o uspehih osi na Kreti. »Washington Post« pravi, da se boji na otoku razvijajo v korist nemških čet in ugotavlja odsotnost angleških letal. Izgledi za Anglijo, pravi list, so temni. »Baltimore Sun« piše, da je od rezultata bojev na Kreti odvisna usoda vzhodnega Sredozemlja. »Herald Tribune« piše v uvodniku, da je sodeč po poročilih o velikih uspehih italijansko-nemških oboroženih sil nad angleško sredozemsko mornarico mogoča velika sprememba v pomorski vojni. List pravi, da je silno značilen molk Anglije.

Kako je bil izveden prvi napad

Berlin, 29. maja. s. »Lokal Anzeiger« opisuje v posebnem vojnem poročilu akcijo nemških padalcev rano v jutro 20. maja v Kandiji. Dopisnik se najprvo pohvalno izraža o tem mladem nemškem orožju, ki je že doživelo svoj ognjeni krst, nakar opisuje, kako so v jutro 20. maja, na dan, ki je bil že prej določen, skupine Junkersovil letal preletel več okrajev na velikem otoku, ki je oddaljen 250 km od Grčije. Prišel je trenutek akcije in odgovornost je bila izredno velika. Piloti so se približali zemlji in močno zmanjšali brzino letal. Že čez nekaj minut je bilo nebo kljub ostri sovražni reakciji polno padalcev, ki so se spustili na tla, se naglo zbrali v skupine in zavzeli položaje. Po ostrih bojih s sovražnikom je dobilo še isto jutro vrhovno nemško poveljstvo poročilo, da se operacije razvijajo po določenem načrtu. Potem so ves dan sledili padalci, ki so prinašali prejšnjim orožje in municijo vseh vrst. Letala so neprestano podpirala z uspešnimi akcijami suhozemne operacije. Boji so se razvijali z vso ostrostjo in z vsemi vrstami orožja. Slednjič se je posrečilo prvemu velikemu transportnemu letalu, da je pristal pri Kandiji, kjer je izkrcalo večje število vojakov z orožjem in strelivom. V popoldanskih urah so dospele z letali alpinske čete, zvečer drugega dne pa je moglo poveljstvo vojujočih se oddelkov sporočiti, da se sovražnik umika. Dopisnik pristavlja, da nemške čete niso samo zavzele in obdržale svoje postojanke, ki jih je sovražnik močno branil, temveč so prešle celo v protiofenzivo.

Bitka za Atlantik

je dokaz in jamstvo za končno zmago

Monakovo, 29. maja. s. Glavni predmet razprav nemškega tiska je bitka za Atlantik. Listi poudarjajo silovitost borbe in odločnost Nemčije, ki se bo borila do zmagovitega konca.

»Münchener Neueste Nachrichten« pišejo, da je angleška mornarica po hudih udarcih v območju islandskega morja napela vse sile, da dohiti oklopnico »Bismark« in da so vse angleške edinice od Gibraltarja do Islanda dobile nalog, da se morajo udeležiti divjega preganjanja. Mlada nemška vojna mornarica, ki je s svojimi dejanji v sedanji vojni že dosegla občudovanje vsega sveta, je utrpela s potopitvijo »Bismarka« grenko izgubo. Ni Nemca, ki bi ne bil prežet istega duha kakor moštvo »Bismarka«, ki je potopilo mnogo močnejšo sovražno ladjo. Ta duh je najboljše jamstvo za končno zmago.

Nemški narod, piše »Völkischer Beobachter«, ni nikoli podcenjeval pomorske sile Velike Britanije in ve, da je sovražnik neizprosen in vztrajen. Toda nemški narod je prav tako prepričan, da bo sovražnik premagan kljub vsej pomoči in podpori. Bitka pri Islandu je pokazala ofenzivnost nemške vojne mornarice, ki je sprejela boj s številno močnejšim nasprotnikom. Churchillov molk o angleških izgubah dokazuje, da angleški narod ne more več izvedeti resnice, nemški narod pa zna prenesti tudi izgube, ker se je že od vsega začetka zavedal, da sedanja vojna ne bo lahka.

Madrid, 29. maja. s. Španski listi pišejo o junaškem koncu »Bismarka« in pravijo, da s to potopitvijo Anglija ni popravila škode, ki jo je morala utrpeti z izgubo »Hooda« in z izgubami v Sredozemskem morju. »Pueblo« sodi, da pomeni potopitev »Hooda« silno težak udarec za Anglijo, ki je izključno pomorska država, medtem ko je izguba »Bismarka« samo žalostna epizoda v ogromni bitki, ki jo bije Nemčija kot bistveno letalska država.

Potopljen angleški parnik

Berlin, 29. maja. s. V vrsti napadov, ki jih je izvršilo nemško letalstvo v vodah okoli Anglije, je neka bomba hudo poškodovala 1000tonski trgovinski parnik vzhodno od Great Yarmoutha. Parnik se je najbrže potopil.

New York, 29. maja. s. Iz popolnoma zanesljivega vira se izve, da je bila angleška matična ladja »Illustrious«, ki so jo bile zadele bombe, zadnje tedne v nekem ameriškem pristanišču za silo popravljena, da pa bo ostala tam še najmanj osem mesecev zaradi silno velikih poškodb. V Bostonu so v popravilu tudi tri angleške vojne ladje. Izvedelo se je, da so italijanski bombniki težko zadeli križarko »Glasgow«.

Letalski napad na angleško brodovje

Berlin, 29. maja. d. Nemška bojna letala so včeraj dopoldne napadla zapadno od severne irske obale močno skupino angleške vojne mornarice. Ob tej priliki je bil en rušilec s polnim zadetkom bombe potopljen. Težka bomba je pogodila tudi neko križarko, ki je s tem močno izgubila na svoje sposobnosti za borbo.

Nad južnim delom Severnega morja so nemška lovska letala včeraj sestrelila en angleški bombnik tipa Bristol-Blenheim.

Angleški letalski napadi na Nemčijo

Berlin, 29. maja. rs. V noči na sredo je oddelek angleških letal preletel zapadno Nemčijo, kjer je vrgel na več krajev eksplozivne in zažigalne bombe. Škoda je bila povzročena samo v stanovanjskih delih. Med drugim je bila zadeta neka bolnica in neka cerkev. Bilo je tudi nekaj mrtvih in ranjenih.

Angleški napad na francosko luko v Tunisu

Vichy, 29. maja. d. Kakor javlja agencija OFI, so angleška letala napadla včeraj francosko pristanišče Sfax v Tunisu. Zadeta je bila z bombami tovorna ladja »Rablais« hudo poškodovane pa so bile tudi tovarne fosfata. Med prebivalstvom je bilo nekaj oseb ranjenih. V francoskih krogih je ta angleški letalski napad povzročil veliko nezadovoljstvo. Poudarjajo, da ni noben napad na Sfax imel nobenega vojaškega pomena. Angleži so s tem zagrešili novo sramotno dejanje, podobno svoječasnemu napadu na Dakar.

Beirut, 29. maja. s. Neko angleško letalo je včeraj dopoldne bombardiralo letališče Nerap pri Alepu v Siriji. Francoska lovska letala so angleški bombnik sestrelila. Posadka letala je mrtva. Napad na letališči ni povzročil nobene škode.

Skupno evropsko gospodarstvo

Sofija, 29. maja. rs. Na sofijskem vseučilišču je govoril lipski univerzitetni profesor Bernd o »bolgarskem poljedelstvu v luči novega evropskega reda«. Predavatelj je razpravljal o položaju prehrane v Evropi ter je dejal, da bodo morale v bodoče vse evropske države s skupnimi močmi ustvariti skupno gospodarstvo.

Japonska vojaška misija v Italiji

Trst, 29. maja. s. Iz Benetk je semkaj prispela japonska vojaška mornariška misija, ki jo vodi kontreadmiral Mito Joshiko. Spremlja jo zastopstvo višjih oficirjev italijanske vojske in mornarice. Goste so ob prihodu pozdravili zastopniki oblasti, hierarhije, drugi zastopniki kakor tudi japonski konzul v Trstu. Misija si je ogledala industrijske naprave v mestu in v pokrajini, kjer ji je prebivalstvo povsod izkazalo svoje simpatije. Zvečer so gostje zapustili Trst ter se napotili proti Genovi.

URADNI RAZGLASI

Podaljšanje rokov

za prijavo dinarskih terjatev in dolgov ter vrednostnih papirjev

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, na podlagi svoje naredbe št. 26 z dne 17. maja 1941-XIX in ker smatra za potrebno, da se podaljšata roka, določena v tej naredbi za prijavo terjatev in dolgov ter državnih in zasebnih vrednostnih papirjev, glasečih se na dinarje, odreja:

Člen 1. Rok iz člena 2. naredbe z dne 17. maja 1941-XIX, št. 26, za prijavo terjatev in dolgov, glasečih se na dinarje, se podaljšuje do 31. maja 1941-XIX.

Rok iz člena 3. omenjene naredbe za prijavo državnih in zasebnih vrednostnih papirjev se podaljšuje do 7. junija 1941-XIX.

Člen 2. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 24. maja 1941-XIX.

Visoki komisar Emilio Grazioli

Roosevelt je razočaral

Proti splošnemu pričakovanju ni objavil vstopa Amerike v vojno, marveč je govoril samo o „nevarnosti napada in potrebi obrambe“

Washington, 29. maja. Predsednik Zedinjenih držav Roosevelt je imel včeraj svoj že dolgo napovedani, a večkrat odloženi govor. Splošno se je pričakovalo, da bo tokrat proglasil vstop Amerike v vojno. Na splošno presenečenje pa se to ni zgodilo. Roosevelt se je omejil zgolj ne proglasitev nekake »pripravljenosti« ter je govoril samo o potrebi obrambe Amerike pred domnevnim napadom in o invaziji preko Oceana. V svojem govoru je tudi priznal hude izgube, ki jih je imela Anglija zlasti v zadnjem času na morju. Govor je napravil v ameriški javnosti vtis hujskanja, ni pa naletel na pričakovani odmev, marveč je le še povečal odpor proti vstopu Amerike v vojno.

Berlin, 29. maja. s. O Rooseveltovem govoru je na kratko poročala »Politično-diplomatska korespondenca«, ki piše, da je ta govor nova etapa v čimdalje bolj očiti pomoči, katero hoče predsednik nuditi Angliji. Obrazloženi argumenti niso preveč originalni, kajti v svojem zadnjem govoru Roosevelt ni povedal v bistvu nič novega. Običajno zastraševanje neke domnevne nevarnosti, ki grozi zapadni polobli, je bilo pač poudarjeno, da bi se zdelo važnejše in da bi ganilo občutljive poslušalce. Fraze so bile naslovljene posebno na južne Američane, na katere se je skušalo vplivati, kajti v Južni Ameriki so številni zaupniki, ki so zasužnjeni interesom severoameriškega kapitalizma in ki se boje neke domnevne pete kolone in neke še bolj domnevne invazije. Ostalo, o čemer je Roosevelt še govoril, naj bi zanimalo posebno južne Američane, ki padajo čimdalje bolj pod tiranstvo Zedinjenih držav. S takimi sredstvi, zaključuje poročilo, je skušal Roosevelt pridobiti za svoje načrte o podaljšanju vojne narode, ki bi lahko mirno stali ob strani. Ti narodi niso samo gospodarsko popolnoma na koncu, temveč so tudi v popolni politični odvisnosti imperializma Yankeejev.

New York, 29. maja. rs. V reprezentančni zbornici je vprašal republikanski poslanec Keefe, kaj je z govoricami, da je večji del ameriške pacifiške mornarice plul skozi Panamski prekop proti zapadu. Poslanec je vprašal Roosevelta, ali bo ameriška vojna mornarica spremljala konvoje, toda doslej še ni prejel odgovora.

Roosevelt si je prilastil diktatorska pooblastila

New York, 29. maja. s. Med pooblastili, ki si jih je Roosevelt prilastil, so tudi taka, ki mu dovoljujejo, da sme zapreti in zapleniti radijske postaje, da sme dati prednost prevozu čet in vojnega materiala, prepovedati trgovanje z vrednostnimi papirji in da sme odločati o vsem, kar je v zvezi s proizvodnjo vojnega materiala in municije. Roosevelt je pooblaščen, da sme z navadnim proglasom, ki ga sam podpiše, storiti vse, kar hoče. Samo v primeru, če bo hotel vojno, bo moral kongres odobriti njegov sklep. Roosevelt sme tudi prepovedati transakcije s tujimi valutami. Sme zaplenitj ladje, odrediti carinske takse na proizvode, ki so nujno potrebni ter sme poklicati v aktivno vojaško službo člane nacionalne garde.

Washington, 29. maja. s. Reprezentančna zbornica je vzlic močni republikanski opoziciji podaljšala zakon, ki dovoljuje Rooseveltu, da sme določati tečaj dolarja. S tem je bilo pooblastilo predsedniku glede na valuto avtomatično podaljšano do konca junija 1943.

Ameriška javnost proti Rooseveltovi politiki

New York, 29. maja. s. Kakor kaže rezultat najnovejšega glasovanja Gallupovega instituta za ugotavljanje javnega mnenja v Zedinjenih državah, se je 80 % glasovalcev izrazilo proti vstopu Zedinjenih držav v vojno. Za vstop v vojno je glasovalo samo 20 %

Roosevelt preklicuje

Washington, 29. maja. s. Na nekem zborovanju zastopnikov tiska, na katerem je Roosevelt pojasnjeval neke točke svojega govora, je predsednik Zedinjenih držav jasno izjavil, da nima namena zahtevati popolnega razveljavljenja zakona o nevtralnosti ter ne zahteva niti revizije tega zakona. Roosevelt je nadalje izjavil, da ne namerava sedaj uveljaviti odredbe, s katerimi bi bilo proglašeno stanje »izrednega neomejenega položaja«.

Čudna razlaga Monroeove doktrine

Budimpešta, 29. maja. s. »Magyar Orszag« piše, da je Roosevelt v svojem govoru opozoril zlasti na nevarnost, kateri je bila izpostavljena vzhodna polobla. Vzhodno polobla sta tvorili najprvo severna in južna Amerika, potem pa se je ta razširjevala do Filipinov in Aljaske ter je dosegla otoke Nizozemske Indije. Kasneje se je ameriški vpliv pokazal tudi v generalnem štabu generala Čangkajška, najprvo v obliki nasvetov, potem pa v najbolj stvarni obliki vojnega sodelovanja. Vzhodne meje vzhodne poloble so se končno raztegnile čez Grönladijo in Islandsko ter so segle tudi do Dakarja. Vse to je po mnenju lista prav čudna razlaga Monroeove doktrine.

Winant pozvan v Washington

New York, 29. maja. s. V vladnih krogih potrjujejo vest, da bo ameriški poslanik v Londonu Winant konec tega tedna dospel v Washington, kjer se bo posvetoval z vlado. To je prvi Winantov obisk po njegovem imenovanju za poslanika pri angleški vladi.

Razočaranje na Kitajskem

New York, 29. maja. s. Nekateri dnevniki so objavili vest o učinku Rooseveltovega govora po svetu. Dopisniki iz Čunkinga poročajo, da so bili Čangkajšku bližnji krogi zelo razočarani spričo tona in nedoločnih izrazov predsednikovega govora, kajti Čangkajšek in njegovi sledniki so pričakovali stvarno in takojšnjo pomoč.

Sabotaža v Palestini

Jeruzalem, 29. maja. s. Skupina uporni Arabcev je izvršila v severni Palestini sabotažna dejanja v angleških skladiščih petroleja. Več skladišč je bilo zažganih. Angleži so od prebivalstva Terseghive, kjer se je to pripetilo, zahtevali, da se krivci najdejo v treh dneh, sicer bo mesto razdejano z dinamitom.

Grčija in Italija

Atene, 29. maja. ra. Predstavnik italijanske vlade v Grčiji je imel razgovor z grškim predsednikom generalom Zolakoglom. Razgovora se je udeležil tudi prvi podpredsednik vlade Logotretopulos. Predmet razgovora so bila glavna vprašanja, ki se tičejo ozemlja, ki so ga zasedle italijanske čete.

Grški ministrski predsednik je poslal vsem upravnim, sodnim in policijskim uradom okrožnico, v kateri odreja v sporazumu s pooblaščenikom predstavnikom italijanske vlade, da morajo vsa upravna, sodna in varnostna oblastva na ozemlju, ki ga je zasedla italijanska vojska, ostati na svojih mestih in nadaljevati svoje dolžnosti po grških zakonih v tesnem in iskrenem sodelovanju z italijanskimi vojaškimi oblastvi.

Francija nima več diplomatskih zastopnikov v Angliji

Rim, 29. maja. rs. Podtajnik angleškega zunanjega ministrstva je izjavil, da sedaj ni nikakega angleškega predstavnika v Franciji, prav tako pa ni tudi nobenega francoskega zastopnika v Angliji. Samo iz razlogov oportunitete je bilo dovoljeno, da smejo nekateri francoski konzuli ostati na svojih mestih, ki pa nimajo nikakih diplomatskih pravic ter se ne smejo posluževati diplomatske [illegible]

Vsak kot Sredozemlja v dosegi napadov osi

Angleži nikjer več varni in morajo najvažnejše postojanke prepuščati zmagovitim silam osi

Rim, 29. maja. s. Vojna se nadaljuje neizprosno povsod in od časa do časa eksplodira v značilnih epizodah, ki imajo najrazličnejšo širino. Vendar je v tem trenutku središče in izhodišče borbe Sredozemlje. To je področje, v katerem se razvija vojna brez odmora in kjer se kaže v vseh oblikah in vseh odsekih široke šahovnice. Borba poteka na kopnem, na morju in v zraku na afriških obalah, na morju in na otokih, ki so skrajne točke obale, na strminah, s katerih se lahko nadzoruje velik del okoliških voda. Gre za najbolj važno križiščno točko sveta, katero je imela v preteklosti Anglija trdno v svojih rokah, katero pa zdaj napadajo sile osi in jo osvajajo s svojim neizprosnim pritiskom, uničujoč drugega za drugim močne položaje sovražnika.

Na kopnem področju fronte v Cirenaiki je prišlo do pomembnih operacij, ki kažejo na važnost in občutljivost te točke. V Tobruku oblegani Angleži so spet skušali izsiliti izhod z vzhodne strani trdnjave ob pomoči oklopnih vozil. Akcija se je ponesrečila že takoj ob začetku, zaradi takojšnje intervencije obrambe in zaradi močnega in natančnega streljanja našega topništva. Sovražnik se je moral hitro umakniti v svoja pribežališča.

V odseku Solluma nam je spretno pripravljena in z odločnostjo vodena operacija vrgla zelo važen položaj. Po zopetni osvojitvi v aprilu in po zadnjih valovanjih sredi maja je sovražnik obdržal nadzorstvo prelaza pri Halfai, eni izmed točk, ki dopušča sovražniku prehod preko preizkušenega pasu pri Sollumu, ki se razširja proti jugu in vzhodu. Naše čete so držale robove prelaza in so od tu budno pazile na sovražnika, toda položaj je ostal kočljiv in je zahteval radikalno rešitev, ki je bila dosežena 26. t. m. Popoldne tega dne so italijanske in nemške sile z obsežnim in hitrim manevrom prepodile sovražnika. Zajeli smo nekaj desetin angleških vojakov, nove topove, ki so bili določeni za obrambo prelaza in sedem tankov.

Vsi ti našteti dogodki dokazujejo resničnost v začetku naštetih dejstev, kajti vsak kot Sredozemlja je oblegan od naših sil, ki preganjajo povsod sovražnika in nadzorujejo ter otežkočajo čedalje bolj njegovo gibanje.

Toda tudi v oddaljeni Vzhodni Afriki se nadaljuje vojna z isto srditostjo čeprav z drugačno srečo. Ponovni napadi so bili odbiti in nove izgube povzročene napadalcu, ·od tem ko se nove epizode junaštva in vztrajnosti ter temeljitega žrtvovanja pridružujejo vsak dan onim, ki jih je že zabeležila slavna kronika imperija.

Na morju smo dosegli nove uspehe pri lovu na pomorske formacije, ki so bile napadene od našega letalstva v zvezi z nemškim letalstvom. Še druga križarka od tistih, ki so spremljale nosilko letal, je bila ponovno zadeta z velikimi bombami, ki so povzročile strašne eksplozije na krovu.

Istočasno so bili zadeti razen v vojnih poročilih zadnjih dni našteti še štirje parniki in ena izmed torpedovk, ki jih je spremljala. S tem je bila znatno povečana izguba sovražnikove tonaže v zadnjih dneh.

Na Kreti in v okolici otoka se nadaljuje naše tesno sodelovanje na morju in v zraku z nemškimi silami, podpirajoč uspešno operacije.

Na Malti so bili obnovljeni zdaj že dnevni napadi naših letal, ki z neizprosno metodo uničujejo vse za vojno koristne naprave na otoku. To delo sili sovražnika k neprestanemu delu popravljanja in grajenja in mu onemogočuje izkoriščanje vseh možnosti za vojevanje, ki jih nudi otok. To delo preprečuje sovražnikovo aktivnost in onemogoča uporabljanje pomorskih in letalskih oporišč, katerih ima Malta precej. Vsaka bomba, ki pade na Malto, je koristno uporabljena in vsak ponoven napad na isti objekt je bolj upravičen in ima večji uspeh.

Odmevi poslednjih angleških porazov

Inozemski listi o katastrofi „Hooda" in bitki na Kreti

Rim, 28. maja. s. Mednarodni tisk se še obširno bavi z obema silnima udarcema, ki so jo prizadele vojne sile osi Angležem s potopitvijo bojne ladje »Hood« in z bitko na Kreti. V svojih komentarjih naglaša na eni strani pozornost, s katero ves svet zasleduje borbe italijanske in nemške vojske, na drugi strani pa vedno večjo konsternacijo, si so jo vesti o porazih povzročile v Angliji in Zedinjenih državah. Poleg bitke na Atlantiku, v kateri je Anglija izgubila eno izmed svojih najmočnejših oklopnic, ki je bila potopljena že v prvih petih minutah borbe skoraj z vso svojo posadko 1340 mož, pomeni zmagoviti razvoj bitke za Kreto, da se razblinja druga velika iluzija Angležev.

Španski listi opozarjajo na nesmisel argumentov, po katerih je morala angleška propaganda poseči, da bi vsaj prvi trenutek vzdržala pritisk silnega vala pesimizma, ki je zajel vso anglosaško javnost. O izgubi »Hooda«, beležijo, se je reklo, da je bil nesrečen primer, ki se lahko zgodi bojni ladji le v enem izmed tisoč primerov, kakor da njen silni oklep ni bil izdelan za to, da se tudi taki primeri preprečijo. Kar se tiče Krete, pa so Angleži posegli po vseh najneverjetnejših argumentih in tudi po vseh najnižjih lažeh, da bi le zmanjšali pomen osne zmage Londonski radio je bil prisiljen priznati stvarno stanje. Patetično je navajal, da je položaj zelo resen, toda vedno znova je dodal, da je Hitler pri izvajanju svojih načrtov naletel in da bo še naletel na nad vse velike ovire, kajti Kreta bi morala, kakor so omenili v Londonu, po nemških načrtih in računih pasti že v 48 urah, upoštevati pa je treba, da se Angleži lahko upirajo Nemcem na področju okrog 380 kvadratnih kilometrov. Ker niso bili premagani v pričakovanem času, pomeni to zanje po navedbah britanske propagande poraz. Ne glede na povsem pasivno resignacijo, ki izhaja iz takih argumentov, pomeni prav ta njihova trditev, da so Angleži na tem, da izgube enega svojih najbolj neuralgičnih centrov. Angleži si tudi prizadevajo, dopovedati svetu, da so nemške oborožene sile tokrat prišle z usodno zamudo.

Nemški tisk in še posebej »Völkischer Beobachter«, »Lokal-Anzeiger« ter »12-Uhr Blatt« se naravnost zabavajo s temi manevri londonske propagande in opozarjajo med drugim, kako so v Londonu te dni pompozno razglasili, da se je tudi četa angleških padalcev, ki naj bi bili tehnično in moralno še prav posebej na višku, spustila na Kreto. Toda prav to dokazuje, pravi nemški tisk, da je London tudi tokrat, kakor zmerom, prepozno prišel in da si sedaj prav tako zaman prizadeva, da bi znova dvignil moralo svoje javnosti. Zgolj ta namen tudi more imeti pripovedka, da razpolaga tudi angleška vojska in nele nemška z izkušenimi padalci, ki so pripravljeni ponoviti, kakor tisk sarkastično pripominja, herojska dejanja, ki so jih poskušali svoj čas s tolikim uspehom v južni Italiji.

Španski listi, ki beležijo izgube angleške vojne mornarice, ugotavljajo, da je bila bilanca angleških trgovinskih mornariških izgub v času od 19. do 25. maja naravnost katastrofalna. Na podlagi podatkov, ki so bili objavljeni v nemških službenih poročilih, je bilo v tem tednu potopljenih najmanj 174.000 ton ladjevja, ki je pripadalo Angliji ali pa je bilo v njeni službi. K tej tonaži je treba dodati še izgube angleške bojne mornarice na vzhodnem Sredozemskem morju, ki so tolikšne, da London še ni našel besede, da bi jih v kakršnikoli obliki objavil.

Iz Iraka

Teheran, 29. maja. ir. Po informacijah iz Bagdada so angleške čete na letališču Habania sedaj zaradi močnih poplav popolnoma izolirane. Iraška letala so napadla letališče v Anamu v Transjordaniji ter so povzročila veliko škodo. Uporniki v Palestini so pri Perziri zažgali angleška bencinska skladišča.

Pomanjkanje petroleja v Transjordaniji

Bejrut, 29. maja. rs. Arabska agencija poroča iz Amana, da povzroča pomanjkanje petroleja zaradi vojnih dogodkov v Iraku veliko paniko v Transjordaniji. Oblastva skušajo pomiriti prebivalstvo z obljubami, da bo kmalu dovolj petroleja iz Irana, Nizozemske Indije in Amerike.

Upokojen francoski general

Vichy, 29. maja. rs. Ker je poveljnik francoskih čet v Orientu general Fougere dosegel starostno mejo, je bil upokojen. Na njegovo mesto je imenovan general Verveilhac, ki je bil doslej član generalnega štaba pri visokem komisariatu generala Dentza.

Vesti iz Hrvatske

— **Hrvati se selijo iz Srbije.** Oddelek za železniški promet pri hrvatskem domobranskem ministrstvu je vsem Hrvatom, ki se žele iz Srbije preseliti nazaj na Hrvatsko, dovolil brezplačen prevoz pohištva in družin.

— **Romanje k Mariji kraljici Hrvatov.** Letošnje romanje k Mariji kraljici Hrvatov, ki bo 31. maja, bo vodil zagrebški nadškof dr. Alojzij Stepinac osebno. Slavnosti bodo opravljene v Marijinem svetišču v Zvonimirovi ulici.

— **Vseučiliščniki in vojaška predizobrazba.** Po odredbi, ki smo o njej že poročali, je vsak vseučiliščnik v Zagrebu obvezen odslužiti »delovno službo«, odnosno si pred njo pridobiti posebno vojaško predizobrazbo. Že prve dni po objavi omenjene odredbe se je v Zagrebu za vojaško predizobrazbo prijavilo okoli 3000 vseučiliščnikov, ki pa je bilo med njimi samo 1800 Hrvatov. Hrvatom so dovolili predvojaško izobrazbo, Židje in Srbi pa k njej niso bili pripuščeni, temveč bodo morali počakati, da bo vojaška predizobrazba Hrvatov zaključena, nakar se bodo tudi ti lahko uvrstili v obvezno »delovno službo«.

Vojeslav Mole: Umetnost, njeno obličje in izraz

Ljubljana, 29. maja

V izdaji Slovenske Matice je izšlo pomembno delo univ. prof. dr. Vojeslava Moleta o umetnosti. V predgovoru pisatelj pojasnjuje, kako je delo nastalo in kaj hoče z njim doseči. Namesto razlaganja tujih misli in nazorov se je odločil podati lastno pojmovanje osnovnih problemov umetnostne zgodovine ter jih predstaviti v treh esejih o umetnosti, ki sestavljajo knjigo. Izhodišče vseh razmišljanj je bila morfologija umetnosti. Umetnost pa ni nekaj, kar obstoja zase, temveč je vsestransko spojena z življenjem. Avtor je poskušal kolikor mogoče malo teoretizirati. Zato je lahko razkrival zveze med umetnino in življenjem. Knjiga podaja sliko glavnih momentov umetnostnega razvoja v Evropi kot izrazne zgodovine psihe evropskega človeka.

Bibliografske opombe so seznam del, ki so bile avtorju pri pisanju knjige v posebno pomoč. V seznamu knjig sta našteti 102 sliki. V prvem delu knjige obravnava pisec obliko in stil, v drugem premembe in menjave, v tretjem pa odnos med umetnostjo in življenjem. O delu, ki je dragocen prinos k slovenskim študijam o bistvu umetnosti in njeni življenjski funkciji, bomo še obširneje poročali.

Radio in njegovo občinstvo

Nedavno je v znanem milanskem dnevniku »Corriere della Sera« izšel zanimiv članek italijanskega publicista Uga Ojettija, ki v njem obravnava predvsem razmere v italijanski radiofoniji. Ta članek pa vsebuje tudi veliko splošnih nasvetov, ki zaslužijo, da jih objavimo vsaj v kratkem izvlečku. Ugo Ojetti pravi med drugim:

»Pred menoj je lep zvezek E.I.A.R.a (italijanske radiofonske organizacije), rdeče vezan, ki zavzema dober del površine moje pisalne mize. V njem so objavljena vprašanja, ki so bila namenjena vsem italijanskim radijskim naročnikom. 1,200.000 odgovorov je, očitno pa je, da je to število v praksi dvojno. V anketi, ki o njej govorim, je bilo 20 vprašanj, ki je nanja odgovorilo 75% italijanskih radijskih naročnikov. To je bilo za E.I.A.R. pravo zmagoslavje, zlasti pa dokaz, kako važno vlogo ima radiofonija v vsakdanjem življenju. Ali je bil po izumu tiska sploh še kakšen izum, ki bi bil v tako kratkem času postal človeštvu neobhodno potreben? Poslušati je prav za prav celo laže kakor brati in je tedaj pomen izuma radiofonije celo večji kakor pomen izuma tiska. Sodobnega človeka si dandanes brez knjig in listov sploh ne moremo več zamišljati, prav tako pa si ga ne moremo predstavljati brez radijskega sprejemnika, ki mu ponoči in podnevi ne daje samo prijetno glasbo in razvedrilo, ampak tudi nešteto važnih poročil in navodil. Zadošča, da obrnemo gumb na svojem radijskem sprejemniku, prižgemo v njem žarnice in že se zgodi čudež. Čudež, ki nas spravlja v zvezo z vsem svetom.

Tega čudeža smo zdaj že vajeni. Vsakdanji je postal. Z enako ravnodušnostjo obračamo gumbe na radijskem sprejemniku, kakor zapenjamo gumbe na svojem telovniku. Vse, kar nas zanima, poslušamo: poročila, predavanja s področij kulture in tehnike, zabavo, — pogosto pa zahtevamo od radiofonije celo tisto, česar nam sploh ne more dati... So ljudje, ki se potom radia uče modroslovja, sprejemajo nauke o veri, kmetijstvu, umetnosti, ribištvu, lovu, planinstvu in kdo ve še o čem, ki se potom radia uče tujih jezikov... Poznam precej ljudi iz vodstva italijanske radiofonije in vem, s kakšno uvidevnostjo in prizadevnostjo poizkušajo ustreči ogromnemu številu svojih radijskih naročnikov. Ne govorim samo o radijskih naročnikih, ki so v seznamih italijanskih pošt vpisani kot imetniki radijskih sprejemnikov, ampak o vseh radijskih poslušalcih, ki jih je v Italiji skromno ocenjeno najmanj 6 milijonov. Razmišljal sem o anketi E.I.A.R.a in prišel do zaključka, da je imelo veliko ljudi dan za dnem koše preglavic, — vse samo v želji, da bi ta novi čudež sodobne tehnike čim bolj približali občinstvu... Prepričan sem, da nobeden izmed naših radijskih dirigentov ne misli na to, da bi dobre koncerte in resno glasbo izločil iz radijskega programa, čeravno se je veliko število radijskih poslušalcev odločno izreklo proti simfoničnim koncertom in komorni glasbi.

Ustanova, ki je v službi javnosti, kakor je radiofonija, ne sme skrbeti zgolj za duše, ampak mora sama tudi ustvarjati in imeti dober okus. Večina častnikov in podčastnikov, študentov in gospodinj posluša rajši operete kakor simfonično glasbo. Tem ljudem je nujno potrebno svetovati, da ne čakajo le ure, ko oddajajo radijske postaje glasbo, ki jim je všeč, ampak naj potrpežljivo poslušajo tudi druge točke programa. Kar jim izprva ni bilo všeč, se jim bo sčasoma morda priljubilo in spoznali bodo, da ima tudi simfonična glasba pravico do življenja in uveljavljanja pred mikrofonom. Precej je bilo tudi radijskih poslušalcev, ki so še v odgovorih na anketna vprašanja izjavili proti recitacijam, mnogo jih je bilo, ki so recitacije odločno zahtevali. Priznati moramo, da kljub težavnim časom, ki jih preživljamo, stihi Petrarca ali Ariosta, Tasa ali Leopardija pred mikrofonom nikakor ne morejo biti odveč.

V anketi je bilo tudi veliko glasov proti vojaški glasbi. Te glasove so po večini oddali častniki, ki jim moramo odgovoriti, da bi se z enako pravico lahko tudi duhovniki uprli verski glasbi — pač oddajam, ki jih spominjajo na njihovo vsakdanje življenje in delo. Misliti moramo na to, da med radijskimi poslušalci niso samo častniki, podčastniki in duhovniki, ampak tudi ljudje drugih poklicev, ki jih verska ali vojaška glasba zanimata. Vodstvu E.I.A.R.a so nekateri poslušalci tudi očitali, da prevečkrat uvršča v svoj program pisatelje, ko bi bilo vendar prijetneje, če bi namestu teh oddaj oddajale radijske postaje plesno glasbo! Kdo bi vsem ustregel?

Vodstvo E.I.A.R.a je zelo diskretno in ne objavlja imen poslušalcev, ki so sporočili nemogoče želje oziroma smešne pripombe, na katere vemo en sam odgovor:

Radiofonija ni v službi enega samega človeka ali skupine ljudi, ki imajo podobne ali celo čisto enake želje, ampak mora služiti vsem, ker je bolj, kakor katerakoli druga ustanova, v službi naroda in ne posameznih ljudi!

Kar se tiče dnevnih poročil o najnovejših dogodkih po svetu in poročil sploh, so se radijski poslušalci iz vseh italijanskih pokrajin izjavili pritrdilno: čim več poročil! Dobra radijska poročevalska služba je ogledalo dandanašnje dobe. Znano je, da milijoni ljudi poslušajo radijske vesti in poročila in da ti milijoni radijska poročila potem premlevajo in povedo o njih še drugim. Zlasti v teh težavnih vojnih časih vsi ljudje najbolj žele, da bi čim prej izvedeli novice, izvedeli sploh vse... Radiofonija izpolnjuje to njihovo željo z največjo točnostjo in natančnostjo, ki mora zadovoljiti vsakogar.

Pogosto si tudi želimo, da bi, ko poslušamo poročila o najnovejših dogodkih po svetu, videli človeka, ki nam jih govori, da bi videli, kakšen izraz ima, ali njegov obraz kaže zaskrbljenost ali veselje. Ko bo glas radijskega sprejemnika izpopolnjen tudi s televizijskimi slikami v barvah, bo ta naša želja izpolnjena: poročil ne bomo več poslušali samo z našimi ušesi, ampak bomo poročevalca tudi lahko opazovali in si tako o njegovih poročilih ustvarili še točnejšo sodbo. Takrat bo radiofonija dobila še pomembnejšo vlogo in število njenih poslušalcev se bo povečalo do ogromnosti...«

Ugo Ojetti je s tem svojim člankom poudaril predvsem eno:

Radijske oddajne postaje nikakor ne morejo in niti ne smejo ustreči željam vseh svojih poslušalcev, ampak morajo ubirati zmerom srednjo pot in skrbeti, da bodo oddaje zmerom v prid celote, ne pa posameznika.

Radio je namenjen vsemu narodu in vsem njegovim potrebam, ne pa marsikdaj muhastim željam posameznikov!

Iz Trebnjega

— **Za naše revne.** Občini naj se prijavijo vse one družine, katerih življenje je ogroženo zaradi pomanjkanja hrane in denarnih sredstev. V poštev pridejo samo najbednejši občani.

— **Občina objavlja:** Kdor koli hrani in oskrbuje tujo živino, ki jo je vzel v oskrbo po razpadu bivše jugoslovanske vojske, se mu od 15. t. m. naprej ne pripozna nikaka odškodnina. Kdor živine ne more brezplačno hraniti, naj jo z vednostjo občine odda tistemu, ki je pripravljen živino hraniti samo za njeno delo.

— **Za invalide.** Vojni invalidi in druge vojne žrtve naj se čimprej javijo na občini. S seboj naj vsakdo prinese tudi odlok vrhovnega invalidskega sodišča in dokazilo, da prejema še vedno invalidnino.

— **Kmetijska družba,** skladišče v Novem mestu, sporoča, da je dobila semensko drobno koruzo (činkvantin), ki jo bo oddajala kmetovalcem proti obvezi, da bodo v jeseni prodali družbi isto količino nazaj in po isti ceni, ki jo plačajo sedaj.

— **Strog pasji kontumac** je odrejen za sodne okraje Trebnje, Žužemberk, Novo mesto, ker je 15. t. m. stekel pes iz Soteske, občina Toplice, ogrizel pet oseb. Zato naj vsi lastniki psov upoštevajo in se ravnajo po kontumačnih predpisih, ki predpisujejo med drugimi tudi določbo, da morajo biti vsi psi podnevi in ponoči tako zavarovani, da ne morejo pobegniti in napadati ljudi in živali ter da ne morejo priti do njih tuji psi, morajo torej biti zaprti ali dobro zagrajeni in privezani. Ker je nevarnost širitve pasje stekline velika, naj lastniki psov teh določb ne kršijo!

Koncerti vojaških godb

Vojaške godbe so bile sprva Ljubljančanom prav prijetno presenečenje, sedaj so se pa stalnih nastopov in koncertov že tako navadili, da se zbere vedno na stotine poslušalcev uživati glasbeno umetnost vojaških godbenikov. Gotovo bo naše muzikalno občinstvo razveselil spored, ki ga danes objavljamo, kdaj in kje bodo odslej vojaške godbe redno igrale.

Vsak četrtek od 18.30 do 20. bo imela godba armadnega poveljstva pri poveljstvu mesta koncert pred Narodnim domom, vsako soboto od 18. do 19. ure bo pa godba I. polka sardinskih grenadirjev izvajala izbrane komade v Zvezdi, a vsako nedeljo bo godba na konjih 13. artilerijskega polka imela v Tivoliju koncert, in sicer tiste nedelje, ko ima službo pri slovesnem spuščanju zastave, od 11. do 12.30, tiste nedelje pa, ko polk nima te častne službe, pa popoldne od 18. do 19. ure. Sicer nam pa muzike vsak dan igrajo po mestu, a vsak večer kmalu po 20. uri prikoraka godba 1. polka sardinskih grenadirjev pred Prešernov spomenik vsem Ljubljančanom voščit lahko noč. že ob 20. se prične občinstvo zbirati na Marijinem trgu ter obrobi hodnike s tako gostim špalirjem, da smo zadnje dni našteli že blizu 1000 hvaležnih poslušalcev, saj godba nastopa s programom prav visoke umetnostne stopnje. Zvesta stalna spremljevalka, mladina, zavzema tri »galerije« stopnice Prešernovega piedestala ter sega pesniku prav pod podplate.

Mladina vedno navdušeno aplavdira godbi. Tudi med odraslimi se oglasi hvaležen, a še nekoliko sramežljiv aplavz. Prav nič se ni treba sramovati, ker je godba res odlična, godbeniki pa tudi zaslužijo glasno pohvalo.

Izogibajmo se nepremišljenih dejanj!

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Četrtek, 29. maja: Marija Magdalena, Maksimilijan.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Lepa Suzi
Kino Sloga: Madame Butterfly
Kino Union: Za otrokovo srečo
Razstava moderne slovenske likovne umetnosti v Jakopičevem paviljonu.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1, Bahovec, Kongresni trg 12, in Nada Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

SPORT

— **Ž. S. K. Hermes, lahkoatletska sekcija** poziva vse članice in člane, da se udeleže važnega članskega sestanka, v četrtek dne 29. t. m. ob 19. na štadionu. V slučaju slabega vremena je isti ob istem času v sobi gostilne Kržič, poleg štadiona. Posojeno opremo in orodje naj prinese vsak nazaj. Legitimacije za vstop na igrišče se dobe ¼ ure pred sestankom pri vhodu štadiona. — **Načelnik.**

Valentin Katajev:

Velika noč

Predsednik mestnega odbora Kukujev je peljal goste k razkošno pokriti mizi in vzkliknil:

— Prosim vas, prijatelji, najlepše prosim! Hristos voskrese, kakor pravijo!«

— »Voistinu voskrese, so poželjivo odvrnili gostje, si meli roke in se pričeli približevati mizi.

— Sedite, državljani, sedite, je hitel Kukujev, lepo vas prosim. Pal Vasiljevič, kaj je z vami, očka? Nalijte si, Zahar Zaharič. In vi, Sofja Naumovna, naložite si prepečenca. Gospoda, priporočam vam posvečeni kolaček... Domači izdelek. In ti, Mitja, kaj sediš in nič ne ješ, kakor kak ženin? Jej, Mitja! Ali mogoče kdo hoče piruhov? Evo, ta tu je zelen, oni tam pa rdeč? Z Marjo Vano sva jih sama nosila v cerkev.. Hristos voskr...«

V tem trenutku se je v predsobju začul zvonec in že je prihitela v jedilnico preplašena domača hčerka:

— Papa, nekdo bi rad govoril s teboj!

— Kdo naj bi to bil? se je začudil Kukujev. — Zdi se mi, da so vsi naši zbrani. Hm... Oprostite, državljani, takoj se vrnem.

In Kukujev je odšel v predsobje ter okamenel. Pred zrcalom je slačil povrhnik dam tovariš Merinosov.

— Glej, prijatelj, je veselo dejal. — Prišel sem ti čestitat k prvemu maju! Kako lepo vreme je. Sonce, ptički, solidarnost. Vračam se z demonstracije in si mislim, kaj ko bi šel pogledat k staremu Kukujevu. Morda je bolan. Mi boš postregel s čajem?

— Jaz bi ti prav rad postregel z octovo kislino, je mračno pomislil Kukujev, glasno pa je dejal:

— Bom, kajpak da bom. Me prav veseli! Čestitam k prvemu maju! Prvi maj, prva sreča. Hi...

— Nu, bratec, pokaži malo svoj brlog.

— Veš, ni še vse... Kako bi dejal... pospravljeno še ni vse...

— Neumnost! Predsodek! Kar pelji me, brat!...

In Merinosov je odprl vrata v jedilnico ter osupnil.

— Hm... je dejal in se grozno namršil. — Kaj pa imaš tu, prijatelj? Velikonočno gostijo? Verski predsodek? Malomeščanski gostje? Aj-aj-aj! Tega nisem pričakoval od tebe, čeprav si brezpartijni...

— Kaj pa mislite, tovariš, oprostite!? je ves bled hitel Kukujev. — To da je religiozna velikonočna gostija? In malomeščanski gostje? Kar divim se tem vašim besedam!...

— Kaj pa je potlej to?

— To? Samo majhen prvomajski... Mm... miting... Krožek, lahko rečem.

— Krožek?

— Da, vprav krožek. Krožek, ki ima nalogo proučiti kvaliteto produkcije... He, he... In evo, tovariš Merinosov, to so ekskurzanti...

Kukujev se je udaril po bedrih in radostno vzkliknil:

— Da, da. Vprav prvomajski krožek... zaradi proučavanja kvalitete produkcije.

Merinosov je nejeverno stopil k mizi in mračno vprašal:

— Čemu so pa tu razstavljeni kolački:

— Dovolite, tovariš Merinosov, kakšni kolački so neki to? To niso kolački, ampak obrazci slaščičarske produkcije Moselproma. Zaradi proučavanja...

— Tako torej? Toda čemu je na tej produkciji napisano »H. V.«? je spet nejeverno vprašal Merinosov.

— H. V.? To je le okrajšano, in sicer pomeni H hozjajstvenoje (gospodarski), V pa vozroždenije (preporod), skupaj torej »Hozjajstvenoje vozroždenije«.

— Hm... Torej gospodarski preporod. Toda, čemu stoji na tem gospodarskem preporodu sladkorno jagnje? Kakšen smisel ima to?

— Jagnje? Kakšno jagnje? Ali je to mar jagnje? Ta je pa lepa! še opazil nisem. Sicer pa je to model turkestanske tankorune ovce...

Merinosov je sedel.

— Prosim, ali hočete košček šunke?

— Čemu pa šunko? Kakšen krožek pa je to, v katerem pogostijo ekskurzante s šunko?

— Dovolite, čemu pa ravno »pogostijo«? Ne pogostijo, ampak dajo na poizkušnjo. Opredeliti kvaliteto. Ali ne bi mogoče hoteli opredeliti kvaliteto tegale kavijarja? Astrahanska produkcija. Izvozno blago. Poleg tega priporočamo v analizo retorto žganja.

— Zakaj pa ne? je čemerno dejal Merinosov. — Tega se ne bom branil.

— Tako je prav. In še malo jerebike na vaše zdravje! Za »Gospodarski Preporod«!

— Voistinu Preporod!

— Gosp... Tovariši! Zakaj ste prenehali z analizo? Nu, tovariš Merinosov, kakšna se vam zdi jerebička?

— Ni slaba.

— Vzemite še soljenih gobic. To je izborna stvar. In košček selsko gospodarskega prašička.

— Ne, dajte mi rajši malo teh konzerviranih ribic.

— Meni pa dajte, prosim, obrazec produkcije državnega trusta za alkohol. Nalijte retortico... Na vaše zdr...

— Državljani! Analizirajte prašička s hrenom!

— Slišite! Kaj imate pa tule na pladnu? Piruhe? Opij? Predsodki?

— Dovolite, so mar jajca predsodek?

— Toda, čemu so raznobarvna... rdeča... višnjeva ... rumena... in... zelena?

— To so obrazci produkcije Anilintrusta.

— Tako, tako! Dajte mi no tale vijoličasti obrazec. Hvala! Tudi jerebike bi bilo dobro analizirati še eno retortico. Kar zdi se mi, da je to... ne... nekam čudna produkcija. Na vaše zdravje! In zakaj je ta trava? Kakor kaka gora. Predsodek?

— Vzorec dobre trave, tovariš Merinosov. Detelja.

— Rad bi preiskal še to travo.

— Oprostite, kdo vendar analizira travo? Saj ni klobasa. Rajši analizirajte košček teletine. Priporočam. Izredna kakovost.

— Produkcije?

— Produkcije.

— No, naj bo, analizirajmo še to.

— Glej, Vasja, dovolj si se že naanaliziral.

— Neumnost! Hristos voskr... Voistinu voskrese... Vozroždenije... S prvim majem...

*

Ko je pozno zvečer odhajal od Kukujeva, se je tovariš Merinosov dolgo držal v predsobju za obešalnik in govoril:

— Takoj sem te spoznal, Kukujev. Vidim te skoz in skoz. Praviš to... v resnici... je pa... to. Uredil si si eksperi... mo... mentalni kabinet. Zaslužiti hočeš. Potrudi se, bratec. Nam so potrebni specialisti... Nu...

Nekje v daljavi so zvonili prvomajski zvonovi.

Od Ljubljane do Podgrada

Ljubljana, 29. maja.

Ljubljana se je razprostrla sredi dveh velikih poljan: Barja in Ljubljanskega polja. Barje šele dobiva svoj pomen kot naša bodoča žitnica, Ljubljansko polje je pa bilo že zdavnaj — polje v pravem pomenu besede. Vendar mnogi meščani ne vedo, da valovi na severovzhodu mesta toliko žita. To je naš Banat v miniaturi. Razprostira se do Šmarne gore, Save in Zaloga. Plast rodovitne zemlje na savskem produ, gramozu, je sicer le nekaj decimetrov debela, vendar dobro rodi. Zemlja je obdelana mnogo bolj skrbno, kakor marsikje na deželi, a obdelane je tudi mnogo več kakor drugje v ljubljanski okolici — travnikov je malo. Odkar meščani sami nekoliko bolj obdelujejo zemljo, se tudi mnogo bolj zanimajo za njive in poljska dela. Spoznali so, da mora znoj orositi zemljo, če naj rodi. Toda tudi kmet posveča zdaj zemlji še posebno ljubezen, ker se dobro zaveda, kako pomembno je njegovo delo zanj in za vse, ki morajo jesti.

MESTO SE ZAJEDA V POLJE

Ljubljana se je doslej širila predvsem na škodo Ljubljanskega polja. Ni še tako dolgo, ko so se vrstili kozolci na severni strani celo do Figovca. V Šiški so ohranjena imena mnogih kmetov v imenih ulic. V Mostah je pa še precej kmetov. Vendar se kmetije čedalje bolj umikajo pred mestom na sever in vzhod. Devica Marija v Polju postaja že značilno predmestje in ima številne novejše hiše meščanskega sloga. Ob cestah, ki drže iz mesta na polje, je od leta do leta več mestnih stanovanjskih hiš in od polja ostajajo vrtički. Na nesrečo je prav tu, kjer je dobra zemlja za žito in krompir, tudi najboljši teren za zidanje. Tako Ljubljana uničuje svojo žitnico.

TUDI INDUSTRIJA SILI NA POLJE

Razen tega je ljubljanska industrijska četrt, ki se sestoji v glavnem iz Most in Zelene jame, na vzhodni strani mesta, na Ljubljanskem polju. Okrog tovarn se razvijajo gosto naseljene delavske naselbine. Moste so bile pred svetovno vojno še kmečke in vzdolž Zaloške ceste skoraj do Studenca je še mnogo starih kmečkih hiš, a pravih kmetov je tu že malo doma. Zunaj strnjenega naselja se začno takoj vrstiti lepo obdelana polja in na njih zeleni mnogo več žita kakor na jugu in na zahodu Ljubljane. Tu so si kmetje v glavnem sami pridelovali dovolj žita za kruh in nekateri so ga še prodajali. Tradicija, da sejejo žito in da ne dajejo prednosti drugim pridelkom, ki gredo sicer zelo v denar v Ljubljani, je še ostala. Še bolj se je mesto zagrizlo vzdolž ceste, ki drži na letališče. Hiše čedalje bolj obkrožajo pokopališče, ki se je zdelo pred desetletjem še tako daleč oddaljeno od mesta. Predmestje sega skoraj do samega letališča. Tu na prosti zemlji pridelujejo predvsem krompir in druge okopanine. Polje ima pravi kmečki značaj šele v Hrastju, na severni strani D. M. v Polju.

ŽALOSTNA ZAPUŠČINA NA LETALIŠČU

Letališča v pravem pomenu besede ni več, odkar sta na veliki petek pogorela hangarja. Pisali smo že, da ni bilo mogoče ugotoviti, kdo ju je zažgal in oropal. Od obeh hangarjev sta ostala dva končna, napol podrta zidova, ki edina oznanjata od daleč, kje je bilo prejšnje čase letališče. Na letališču samem je tu in tam že zrasla precej visoka trava. Tako se je letališče začelo spreminjati v nekdanji travnik.

PREBIVALCI SO SE ODDAHNILI ...

Prebivalci v soseščini letališča so prestali precej strahu, ko se je začelo na cvetno nedeljo. Opazovalna letala so tisto nedeljo zjutraj krožila nad letališčem in zaregljale so strojnice. Marsikdo je pričakoval, da bodo začele padati tudi bombe. Prvi strah je pa bil prestan brez hujšega grmenja. Toda ljudje so se še vedno bali naslednje dni, da bodo letala še priletela. Do petka pa ni bilo nobenega posebne dogodka. V petek zjutraj se je začelo močno kaditi iz hangarjev, da smo dim opazovali tudi iz mesta. Ob 9. je bila bombardirana radijska postaja v Domžalah, zato so nekateri mislili, da so letalci obiskali tudi letališče. Toda letališče ni bilo bombardirano niti ob tej priliki. Prebivalci so si od-

STRAŠNA NOČ

Ves ta strah, ki so ga ljudje prestali zaradi letališča, pa ni bil nič v primeri z grmenjem na veliki petek zvečer in ponoči. Nekdo je zažgal municijska skladišča v gozdu pri D. M. v Polju. Zvečer je začelo silovito pokati in ljudje so v strahu zapustili hiše, nekateri tako prestrašeni in zmedeni, da se niso niti dovolj oblekli. Pokalo je skoraj vso noč, da ni v vsem kraju nihče spal, nekateri so pa bili vso noč na prostem. V hiše se niso upali vrniti, ker so se bali, da jih bo zasulo. Pokalo je, kakor v najbolj srditi bitki, da so bili v hudem strahu tudi številni meščani, ki si niso mogli razložiti, kaj se godi.

NASKOK NA POGORIŠČE

Komaj se je dobro zdanilo, že so se začeli zbirati najbolj pogumni in plena željni ljudje, mnoge je pa tudi prignala radovednost. Pogorišče je nudilo sliko pravega bojnega polja. Zemlja je bila ožgana in razrvana, požganih in poškodovanih je pa bilo tudi precej dreves. Drobce granat in drugega streliva je razmetalo v velikem krogu. Posebno mnogo je bilo patron za puške. Na vozove je bilo raztresenih kosov kovin, železa in medenine. Vmes je pa bilo tu in tam še nekaj streliva, ki ni eksplodiralo. Marsikomu so se začele svetiti oči. Najprej so si začeli ljudje polniti žepe s kovinami, a »žetev« je bila prebogata, da bi se zadovoljili le s tem. Zato so mnogi začeli prihajati z vozovi in vrečami. Nabi- e zahtevalo seveda tudi nekaj žrtev. Ljudje so bili tako neprevidni ter nespametni, da so pripuščali k temu nevarnemu poslu tudi otroke. Kovino so pozneje naglo prodajali. Nekateri so celo sami topili medenino na svojih domovih s pomočjo koksa, da bi jo laže prodali. Ko končno ni bilo ničesar več, kar bi bilo še vredno pobrati, so posamezniki pograbili sekire ter začeli masakrirati gozd.

V VEVČAH DELAJO

Zdaj so pa tisti čudni dnevi, ko so se med ljudmi razplamtele nizke strasti, že skoro pozabljeni. Ljudje so se pomirili, življenje teče po starem tiru. Vse sicer ni tako kakor je bilo, mnoge spremembe so zapustile globoke sledove. Devica Marija v Polju in Vevče sta delavski vasi, a tudi v sosednem Zalogu je mnogo delavstva; prebivalstvo je v veliki meri navezano na zaslužek v tovarnah — predvsem v vevški papirnici — in na železnici, številni so pa bili zaposleni tudi v Ljubljani pri raznih delih. Sicer tudi tu ljudje marljivo obdelujejo zemljo vendar večine sama zemlja ne more prehraniti. Največ ljudi je doslej preživljala papirnica. Prejšnje mesece je imela mnogo dela. Papirnica je obratovala še do bele nedelje. Tedaj so pa nastale razne težave, da so morali začasno odpustiti večino delavstva. Mnogi so bili v hudi stiski, ker ne morejo čakati delj časa brez zaslužka. Niso mogli zvedeti, kdaj se bo delo zopet obnovilo. Precej delavcev je navezanih na kraj ,ker imajo hišice in koščke zemlje, tako da bi si težko iskali zaslužek drugje, četudi bi bilo upanje, da bi ga dobili. Upanje na izboljšanje je pa zaživelo zopet, ker so v ponedeljek začeli vsaj delno zaposlovati delavstvo v papirnice. Delavce so razdelili v dve skupini, tako da vsaka dela po 3 dni na teden. Delavstvo pričakuje, da bo papirnica postopno zopet obnovila redno obratovanje.

MED ZALOGOM IN LAZAMI

Na zaloški postaji je bil prejšnje čase precej živahen promet. Na slepih tirih so se tu ustavljali številni vagoni, saj je bila to pomožna ljubljanska postaja, ki je čedalje bolj zavzemala značaj velikega ranzirnega kolodvora. Zdaj so pa seveda začasno nastale precejšnje spremembe v prometu, vendar Zalog ni izgubil svojega pomena. V nekem pogledu je njegov pomen še večji. Tu je že pripravljenih mnogo vagonov za obnovitev živahnega tovornega prometa. Do Zaloga vozi več lokalnih potniških vlakov,

DNEVNE VESTI

— **Važna naloga varuhov, skrbnikov itd.** Po naredbi Visokega Komisarja za ljubljansko pokrajino z dne 17. maja 1941 o prijavi obveznosti za terjatve in dolgove ter državne in zasebne vrednostne papirje, glaseče se na dinarje, morajo vse javne ustanove in zasebniki, ki so pristojni ali stalno bivajo v Ljubljanski pokrajini, prijaviti pri Hranilnici dravske banovine vse terjatve in dolgove proti javnim ustanovam ali zasebnikom, ki imajo ali so imele pred 12. aprilom 1941 svoj sedež itd. ali stalno bivališče na ozemlju bivše jugoslovanske države zunaj Ljubljanske pokrajine ali v drugih državah izvzemši Italijo. Ta prijavna dolžnost zadeva torej terjatve in obveznosti vsake vrste, vknjižene ali nevknjižene tako tudi terjatve varovancev in skrbljencev n. pr. na preživninah, pologih pri hranilnicah, dednih deležih itd. — **Te terjatve so dolžni prijaviti varuhi oziroma skrbniki upravičenih varovancev sami in sicer na način, predpisan v navedeni naredbi. Zato je njihova dolžnost, da prijavo nemudoma izvršijo.**

— **Nočna nevihta z grmenjem.** Čudnega vremena v letošnji pomladi menda še ne bo konec. Človek kar verjeti ne more, da se bliža že začetek poletja, vreme je pa še vedno kakor v marcu in aprilu. Včeraj dopoldne se je še nekam držalo, popoldne je pa že zopet deževalo. Zvečer se je tu pa tam nebo nekoliko zjasnilo, da se je videlo nekaj zvezd. Kmalu se je pa zopet pooblačilo in ponoči smo dobili precej hudo nevihto, med katero je večkrat zagrmelo. Vihar je divjal tako, da so oknice po mestu pošteno ropotale. Bilo je tudi več hudih nalivov, a ko smo se davi zbudili, je bilo nebo čisto. Že smo mislili, da bomo imeli lep pomladni dan. Nekaj časa je sonce res sijalo, a kmalu so se pripodili od jugozapada deževni oblaki in zdaj spet kaže, da bo še deževalo.

— **Nesreče.** 19letni posestnikov sin France Kastigar iz Dobernič na Dolenjskem je doma na posestvu razstreljeval včeraj kamenje. Ko je nasul smodnika in zažgal vrvico, pa se je smodnik predčasno vnel in je naboj bušil fantu v obraz in mu poškodoval tudi obe roki. — Iz Višnje gore so prepeljali v bolnico 30letnega posestnika Alojza Zupanca, ki je padel s kolesa in se hudo potolkel po glavi. — Prav tako nesrečo je doživela 55letna delavka Marija Golmajer iz Radomelj, ki je padla s kolesa in si zlomila levo roko.

— **Popravek.** Včeraj smo pomotoma zabeležili, da je predsednik Zveze trgovskih združenj Albin Smerkolj. Predsednik Zveze trgovskih združenj je Stane Vidmar, Albin Smerkolj je pa predsednik trgovskega odseka Zbornice za TOI.

— **Za uboge izanske pogorelce** sta darovala po 100 din dr. R. K. in odvetnik dr. Viktor Maček. Iskrena hvala!

Iz Ljubljane

—lj **Zanimiv koncert.** V soboto 31. t. m. ob 19.30 priredi znani tenorist Slavko Lukman v frančiškanski dvorani koncert s sodelovanjem pianistke gdč. Erike Špecove. G. Lukman bo zapel skladbe poznanih komponistov: Puccinija, Verdija, Leoncavalla, Schuberta, Mayerbera, Preglja, Percia, Stritofa, Fleishmana, gdč. Erika Špecova pa bo zaigrala tri solo točke na klavirju in sicer od skladateljev Mozarta ter Griega. Opozarjamo cenjeno občinstvo, naj si pravočasno priskrbi vstopnice!

—lj **Nova pot pod Rožnikom** preko železniškega prelaza mimo mestne vrtnarije do znane gostilne pri Čadu bo kmalu gotova. Odkopali so precej hriba in tako znatno razširili cestišče. Uredili so tudi kanalizacijo, deloma pa še polagajo velike betonske cevi, tako da bo zagotovljen pravilen odtok vode. Cesta napravi že sedaj ugoden vtis, saj je speljana pod zelenim hribom in se vije ob robu vrtov lepih vil ter travnikov. Regulirajo pa tudi gornje poti, ki vodijo do Čada. Prvi del poti od ribnika do prvega večjega klanca mimo starih hrastov so sploh preložili niže, tako da se ne bo več čutil klanec. V parku ob ribniku zasipavajo niže ležeče travnike, na gornjem koncu pa kopljejo jamo za otroški bazen, ker je ta del parka določen za otroško igrišče sploh. Stari ribnik bodo v doglednem času menda sploh zasuli, s čimer bo mestna vrtnarija pridobila lep kos plodne zemlje.

—lj **Doslej so še vedno sadili krompir.** Dočim kmetje že zdaj okopavajo krompir — tu in tam so ga začeli že celo osipavati — so ga meščani doslej šele sadili. Obdelovanje ledin je bilo počasno in utrudljivo, a delo je zadrževalo tudi slabo vreme. Mnogi meščani so se odločili za obdelovanje zemlje tudi zelo pozno, a marsikdo je šele zadnje tedne našel zemljo. Sajenje krompirja je zdaj končano, mnogo pa ljudje še vedno sade fižola. Zadnje čase sade tudi mnogo zelja in kumar. Zelo pozno so sadili krompir tudi na Barju, kjer so pa že zdavnaj preizkusili, da se tudi pozno sajenje večkrat dobro obnese. Na Barju je aprila zemlja navadno še premokra za obdelovanje, tako da večino krompirja posade skoraj vsako leto šele maja. — Najbolj zgodaj pa začno vsako leto obdelovati zemljo Trnovčani. Zelenjadarji se dobro zavedajo, da gredo zgodnji pridelki najbolj v denar. Zdaj v Trnovem že cvete grah in kmalu bodo Trnovčanke začele zalagati trg z raznimi novostmi. Vendar bo letošnja letina precej pozna in še ne bo tako kmalu naprodaj domačega novega krompirja, kumar in stročjega fižola.

—lj **Preurejen vrt v Zvezdi.** Zaradi preureditve Zvezde je izginil tudi nekdanji kavarniški vrt v vogalu pod nekdanjimi kostanji, sedaj pa so se potrudili in uredili tam spet nov vrt. Že prej so tam razkopali zemljo okrog paviljona in jo posejali z žlahtno travo, ki je že lepo zelena. Ob levem robu paviljona so zemljo utrdili in jo posuli z dobrim, belim peskom, nato pa prostor ogradili z lično belo leseno ograjo. V to ograjo so pred dnevi že postavili več kavarniških mizic, ki pa so morale zaradi deževnega vremena izginiti, pa bodo spet postavljene pod palmami in pisanimi solnčniki, čim se vreme zboljša.

—lj **Manj prometnih nesreč.** V zadnjem času ni bilo ne v mestu in ne v okolici avtomobilskih ali motociklističnih nesreč. V mestu je bila uvedena večja prometna disciplina in se je vsak vozač naučil izpolnjevati prometne dolžnosti. Zdaj ni več brezobzirnih kolesarjev, ki so prirejali na klancu Miklošičeve ceste od hotela Uniona proti Marijinemu trgu prave dirke in tudi še potem drveli okrog kroga, v katerem je stal prometni stražnik. Sedaj vozijo zaradi novega reda previdnejše, tako da tudi pešec lahko z manjšo skrbjo prekorači cesto. Kolesarji, vsaj nekateri, pa bi bili potrebni še nadaljnjega pouka, namreč, da bi na cestah zvonili, ne pa da samo zažvižgajo ali zavpijejo in že švignejo mimo pešca.

—lj **Zanemarjena Trstenjakova ulica.** Sedaj, ko se je pričelo z večjo vnemo skrbeti za urejevanje cest in ulic, je prišel tudi čas, da se končno vendarle že uredi, očisti in olepša Trstenjakova ulica pod Tyrševo cesto. V tej ulici, ki je bolj podobna zanemarjenemu dvorišču sredi med lepimi vilami z lepo negovanimi vrtovi, raste trava, med njo je nekaj peska, vse naokrog leže smeti, stare škatle, zarjavelo železo itd. Stanovalci hiš v Trstenjakovi ulici nujno žele, da se tudi tam v bližnji bodočnosti pojavijo delavci, ki naj bi cestišče primerno nasuli, ga očistili nesnage in sploh ulico uredili, kakor se spodobi.

—lj **Krstna predstava najnovejše Mrakove tragedije »Sinovi Starega Rimljana«** bo v kratkem v frančiškanski dvorani. Igrali bodo člani »Mrakovega gledališča«. Kot vsa svoja dela je tudi to najnovejše, zrežiral avtor sam, ki obenem nastopi v eni glavnih vlog.

—lj **Plavalni tečaji za šolsko mladino.** Ljubljanska plavalna šola na kopališču SK Ilirije priredi v letošnjem poletju plavalne tečaje za šolsko mladino. Vpisovanje v junijski tečaj bo od 3. do 7. junija na kopališču SK Ilirije v dopoldanskih urah. Pričetek junijskega tečaja je v ponedeljek 9 junija. Tečajniki morajo k vpisu prinesti dovoljenje staršev, nakar bodo šele po predhodnem pregledu šolskih zdravnikov pripuščeni v tečaj. Vpisnina v en tečaj znaša 20 din za osebo, vsakokratna vstopnina na kopališče 1 din.

—lj **Vrtne jagode.** Poleg črešenj, ki so še vedno precej drage, so se pojavile na trgu tudi prve vrtne jagode. Prodajajo jih po 48 din kg. Lepe so res, saj je že njihova barva lepa, okusne gotovo tudi, samo dostopne so težko. Kdor zmore denar za nje, si jih seveda privošči, kdor pa ne, jih mora pač samo gledati in požirati sline. Nekaj časa bo treba še počakati, da bo na trgu dovolj vrtnih in gozdnih jagod ter borovnic, potem se bodo gotovo tudi cene vsaj toliko znižale, da bo ta pomladna poslastica ljudem dostopna.

—lj **Stavbna dela na periferiji.** Največ stavbnih del je zdaj na periferiji. Delajo skoraj na vseh stavbah, ki so jih spravili lani pod streho. Nadaljujejo pa lahko le dela, pri katerih ne pogrešajo cementa. Na periferiji naletimo tudi na več stavbišč, kjer je pripravljeno že vse na začetek del, navožena je opeka, čakajo kupi gramoza, izkopani so temelji, samo cementa še ni, zato ne morejo začeti.

—lj **Lastniki koles naj se zglase!** Na policijsko upravo je bilo v zadnjem času pripeljanih več najdenih koles. Kolesa so po večini brez evidenčnih številk, imajo pa tovarniške številke. Med zaplenjenimi kolesi je okrog 1000 din vredno, črno pleskano kolo znamke »Bismark«, ki je bilo pretekli teden najdeno na Tržaški cesti. Kolo ima tov. št. 40.873. V Kotnikovi ulici je bilo najdeno črno pleskano kolo znamke »Dürkopp«, na Sv. Petra cesti pa kolo znamke »Simag«. Razen navedenih je na policiji še nekaj zaplenjenih koles, katerih lastniki se pozivajo, da se zglase na kriminalnem oddelku na policijski upravi.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Zanimiva in zabavna ljubavna zgodba
LEPA SUZY
Gilbert Gil, Michele Morgan, Georges Lannes. (Sslovenskimi napisi.)
KINO MATICA, telefon 22-41.
Predstave ob 16., 19. in 21. uri.

KINO SLOGA, tel. 27-30
Ob 16., 19. in 21. uri
MADAME BUTERFLY
Film klasične muzike in v srce segajoče vsebine. — Maria Cebotari, Fosco Giachetti, Lucia Englisch, Luigi Almirante

Predstave ob 16., 19. in 21. uri!
Film globoke in ganljive vsebine
ZA OTROKOVO SREČO
Film je opremljen s hrvaškim besedilom
Kino Union Tel. 22-21

Obnovite naročnino!

Jannings v Rimu

Znani nemški filmski igralec Emil Jannings, ki ga je šteti med najmočnejše ustvarjalce med nemškimi filmskimi umetniki, je odpotoval v Rim, kjer bodo predvajali velik zgodovinski film o Krügerju, burskem junaku. Jannings igra vlogo Krügerja, režiral pa je film nemški režiser Hans Steinhoff. Jannings je bil tudi umetniški vodja pri izdelovanju tega filma. Slavnostna otvoritvena predstava »Ohma Krügerja, burskega junaka«, bo 6. junija.

Danci in Holandci ljubijo telefon

Iz Curiha poročajo italijanski listi, da so ameriški statistiki izračunali, v kateri državi je telefon najbolj priljubljen in najbolj uporabljan, tako glede števila pogovorov kakor glede trajanja posameznih telefonskih pogovorov. Ugotovili so, da sta glede tega na prvem mestu Danska in Holandska. Morda zaradi svoje flegmatičnosti se Danci in Holandci najrajši pogovarjajo s prijatelji in znanci po telefonu in ob telefonskem aparatu zapravljajo večino svojega prostega časa. Tako se izognejo osebnemu stiku, ki bi bil potreben pri ustnih razgovorih, in tudi dolgim pismom, ki bi jih sicer morali pisati.

NOBENA UMETNOST

— V varieteju sem videl včeraj čarodeja, ki je izpremenil stodinarski bankovec v klobuk.

— To vendar ni nobena umetnost. Moja žena že dolga leta izpreminja stotake v klobuke.

MALI OGLASI

Beseda 50 par, davek posebej. Preklici, izjave beseda din 1.— davek posebej.
Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko. — Popustov za male oglase ne priznamo.

PLANINCI
ne pijejo spotoma žganja in vin, pač pa le krepilno in svežilno
»AMBROŽEVO MEDICO«
iz »MEDARNE«, Ljubljana — Židovska ulica 6. 26. T

Preskrbite si pravočasno
POTREBNO KURIVO
BUKOVA DRVA dobavlja takoj samo vagonske pošiljke — tvrdka: »Exportles«, Ljubljana, Tyrševa cesta 15. 911

POUK
Beseda 1.— din, davek posebej. Najmanjši znesek 15.— din

Strojepisni pouk
Večerni tečaji, oddelki od 6. ure ure zvečer dalje za začetnike in izvežbance. — Pouk tudi po diktatu. Novi tečaji se pričnó 2. junija. — Vpisovanje dnevno. Christofov učni zavod. Domobranska 15, telefon 43-82. 786

OGLAŠUJ V »Slov. Narodu«

KLIŠEJE ENO- IN VEČBARVNE JUGOGRAFIKA SV. PETRA NASIP 23

Osip Dimov:

Valovi življenja

Pred leti je napadla Ameriko posebna epidemija, ki je morila izključno otroke. Medicini je bila nenavadna, grozovita bolezen znana. Imenovali so jo »Infant paralyse« (otroška mrtvoudnost). Nastopala je nepričakovano, brez vsakega vidnega vzroka in se je lotevala razneženih otrok bogatinov ravno tako, kakor najbolj zanemarjenih pobalinov ubogega proletarijata. Pojavljala se ni kot posledica kakšnega prehlada, ker je nastopila sredi najlepših dni julija in izginila jeseni. Ali jo je povzročila prehrana? Ali voda? Ali zrak? Otrok je začel tožiti, da ga boli glava, dobil je hudo vročino, stresal ga je mraz. Pogosto se je pojavila neobčutljivost mišic na obrazu. Nato mrtvoud ene ali obeh nog. V posebno resnih primerih — smrt v treh dneh. Še danes lahko srečaš v Ameriki odrasle ljudi, ki vlačijo za seboj, posušeno, kakor zobotrebec tanko nogo ali pa krevljajo na obeh, tako pohabljenih nogah po ulicah in cestah. To so sledovi tiste strašne epidemije, ki je približno pred tridesetimi leti razsajala po Združenih državah.

Panika se je polastila vseh. Ker ni nihče vedel, kaj naj stori in kakšnih varnostnih naredb se naj posluži, so se borili s kugo na srednjeveški način. Otroke so popolnoma izolirali, dasi se ni nikdar pojasnilo, ali je bilo to potrebno. Odrasli, ki so se mudili pri takih otrocih, so si naložili prostovoljno domači zapor. Nikamor niso hodili, samo da bi kuge ne prinesli domov. Ako pa so zapustili stanovanje, se niso več vrnili. Na cestah, ki so vezale mesto z mestom, kraj s krajem, so bile kakor v vojni, postavljene prostovoljne patrulje. Kontrolirale so potnike, niso pustile skozi nobenega tujca, zaustavljale so živino in vozove v zelenjavo in jih prisilile, da so se morali vračati, od koder so bili prišli. A kljub temu se je epidemija širila in naraščala, objemala svoje žrtve, prinašala žalost in solze v domove. A v dveh mesecih je ugasnila ravnotako brez »vzroka« kakor je bila vzplamtela ...

Uro daleč od okuženega New Yorka je stanovala v svoji prijazni vili, tričlanska družina. Zdravnik dr. E., njegova žena in šestletni sinček ... »mali gentleman«, kakor ga je mati klicala. Tudi ona je bila zdravnik. Na zunaj se ji to seve ni poznalo. Visoka, vitka svetlolaska lepih potez v obrazu, negovanih rok, skrbno, elegatno oblečena, je delala preje vtis svetske dame, kakor pa zveste Eskulapove hčerke. Možu, človeku štiridesetih let, znanemu nadarjenemu kirurgu je bila izborna pomočnica. Bila sta priljubljena, njuno ime je bilo znano, imela sta bogato prakso in uspehe.

Družina je bila srečna.

Ko so prišla prva poročila o kugi, je bil »mali gentleman« izoliran in najskrbnejše čuvan. Vendar — je zbolel. Bil je prva in edina žrtev v tej četrti. Tretjega dne je umrl, dan pozneje je bil pokopan. Duša doma je odletela. Prijatelji in znanci so se bali obiskati nesrečne starše, kakor v časih srednjeveških kug. Klicali so ju, pisali jima tolažilna pisma ...

Mati pa je zložila vse stvari svojega sinka v kovčeg: medveda, slona, trombo, oblekce in čeveljčke, perilo, šop njegovih plavih las, ki mu jih je na dan pogreba odrezala ... Hišnik je zanesel kovčeg pod streho.

Teden dni pozneje se ni več javil nihče na zvonenje telefona. Vila je onemela; zdravnik in njegova žena sta izginila ... Kam? ...

Na obali veletoka Niagare, blizu slapa, stoji cela vrsta elegantnih hotelov, priljubljeni kot bivališča novoporočencev. Tukaj je bogastvo mladine, veselje, brezskrbna sreča. Lepota narave je v soglasju z lepoto človeškega življenja. Teče, šumi, pada mogočen veletok. In neizčrpno, nepremagljivo valove valovi mladosti, utonejo za tega ali onega, kakor slap, naraščajo za prihodnjega, novega sledečega, visoko ...

Godba igra, pari plavajo v lahnem, nepretrganem plesu. Ure beže v divjem tempu, neobremenjene ... Neovirano se uživa sreča. Sijajne obleke, blesteče lepotice, žareče oči, ljubkost gest, ljubezenski pomenki, nežnost brez sramu, zmagujoča ljubezen, vrhunec sreče ... Svet lepih iluzij, kupljenih z računi, ki za nje ni ne časa, ne volje, da bi jih kdo pregledal. Država milih žen, ki so prvič prestopile prag ljubezni, pobratimstvo mladih mož, ponosnih na svojo moč, na svojo ljubezen in na svoje žene.

Ples in zopet ples, godba in vino in okusna jedila in srečen, nemiren in grešen spanec ...

Med temi brezskrbnimi pari je bil eden še brezskrbnejši, nežnejši in srečnejši od drugih. On — okrog štiridesetih, ona — nekaj čez trideset, vitka blondinka lepih potez v obrazu in negovanih rok. Plesala sta največ, smejala se glasnejše od vseh, se udeleževala izletov z avtomobili, maškarad, piknikov in razposajenih pustolovščin. Njuna navzočnost sredi tega veletoka sveže mladosti je vzbujala začudenje. Njegova pleša je bila pogosto cilj razposajenih šal — on se je smejal prvi. Žena zopet, s svojim zrelim telesom, umnimi, preveč umnimi očmi, je bila, kakor da je prvič spoznala skrivnost ljubezni in se ji je predala z vsem ognjem sedemnajstletnice — akoravno brez njene sramežljivosti. Sicer pa, saj so navse zadnje tudi na svetu pozni zakoni, stare device in skisani stari samci. Zato toliko bolje, ako sta se ta dva tu še pravočasno spametovala.

»He, doktor! Ali se nam hočete pridružiti? Peljemo se k slapu! Prosim, milostiva, sedite! Kaj? Tudi vi ste zdravnica? Pravi, resničen doktor medicine? Potem to sploh med vama ni zakon, nego pravi konzilij! ... Ha, ha! ... Živo, živo, prosimo! Drugače nam se Niagara posuši ... Pogoj! Nihče se med potjo ne sme ozirati na levo ali desno!' Vsak samo na svojo lastno pest ... Ne prehladi se vam pleša, gospod doktor! Ha, ha ...!

Ali Niagarski slap ni usahnil. Kakor ne bo nikdar usahnil drugi, mnogi večji, mnogo mogočnejši veletok človeških teles, mož in žena ... Ta mogočni tok, ki ustvarja iz svoje neizmerne globine vedno novo valovje, živo naraščajoče, padajoče valovje mož in žena ... mož in žena ...

* * *

Na jesen se je vrnil dr. E. s svojo ženo v New York. Strašna epidemija je bila izginila in je bila že tudi pozabljena. Spominjali so se je le tisti, ki jih je bila obiskala. Življenje je bučalo z amerikanskim tempom naprej, ne da bo se oziralo nazaj. Zima je minila, napočila je pomlad.

Zopet je zapel telefon v zdravnikovi hiši.

— Kako je vaši soprogi?

— — — — — — — — — — — — — —

— Smem čestitati?

— — — — — — — — — — — — — —

— Vse dobro?

— — — — — — — — — — — — — —

— Kakšno ime boste dali fantku?

— — — — — — — — — — — — — —

Fantek je dobil pri krstu enako ime, kakor ga je imel prvi, umrli.

In že vnaprej mu je bil dan priimek:

— Mladi gentleman.

Ko je bil v šestem mesecu, je dala mati prinesti kovčeg, ki ga je bila spravila poleti na podstrešje. Skrivaj je gledala otroške igrače drugo za drugo ... slona, trombo, čeveljčke, perilo ... in mislila na svojega prvega sina, na njegovo tako kratko življenje.

In šele tedaj si je vzela pravico, objokovati ga.

Aerologija in jadralno letalstvo

Kaj so termične struje in kakšno vlogo igrajo v jadralnem letalstvu — Najidealnejše dežele za jadralce

Il velivolo a vela »Condor II« col quale Heini Dittmar consegui, nel Brasile, il record mondiale di 4350 m di altezza. — Jadralno letalo »Condor II«, s katerim je Heini Dittmar dosegel v Braziliji svetovni rekord 4350 m.

Kako velik je napredek jadralnega letalstva pri nas in v tujini, je razvidno iz mnogih člankov, ki se dan za dnem vrste v časopisju. Vsi uspehi in napredek, dosežen na tem športnem področju, so pa odvisni od treh zelo važnih činiteljev, namreč od razvoja in izpopolnitve sredstev za letenje, sposobnosti pilotov in meteorološke službe, ki ima nalogo jadralcem čim točneje označiti potrebne zračne struje.

Jadralci so izkoristili vse možnosti jadranja ob pobočju; pilotska hrabrost je vodila jadralna letala pred nevihte, v oblake, omogočila je to, da se z njimi lahko preleti sto in sto kilometrov daleč in več tisoč metrov visoko. Poizkusi, pa še prav posebno poizkusi najboljših meteorologov, so odkrili nove možnosti jadranja, in sicer termičnega jadranja. (Termika je plast zraka, ki se ob sončnih dneh segreje nad skalnatim ali peščenim ozemljem in ki se zaradi zmanjšanja svoje teže v celoti prične dvigati.) Ta vrsta jadranja je toliko idealnejša, ker ni več vezana na pobočje, oblake ali pa nevihto. Osnovno vprašanje tega načina jadranja je pač jakost termike v atmosferi.

Velika razlika v temperaturi med vročimi kraji ob zemeljskem ekvatorju in med polarnimi kraji povzroča podobnost zemeljske atmosfere z nekakšnim ogromnim strojem. Neprestano menjavanje toplih in mrzlih zračnih plasti od ekvatorja proti tečajema in obratno povzroča stalno obratovanje tega stroja. Od tega zračnega valovanja jadralci nimajo nobenih praktičnih koristi. Dvigalne ali gonilne termične struje nastajajo povsem drugače.

Poizkusi so pokazali, da je sicer močna dvigalna struja v resnici v vsakem primeru za dobro polovico manjša od termične struje.

Nastanek dvigajočih se zračnih struj je različen; približna tabela bi bila:

1.) Tako imenovana sončna termika nastaja pri segrevanju spodnjih zračnih plasti v lepih poletnih dneh. (Predvsem nad peščenimi, skalnatimi ali žitnimi predeli.)

2.) Z izhlapevanjem vode nastaja velika količina toplega in zelo vlažnega zraka. Pri navpičnem dviganju se v določeni višini vlaga kondenzira v oblak (kumulus). Pod njim, v njem in nad njim se tedaj pojavijo močne gonilne struje, ki gredo še kakih 1000 m nad oblak. To vrsto termike imenujejo jadralci oblačna termika.

3.) Nastaja pa tudi z ohlajevanjem v višinah. Prav tako, kakor povzroči pregrevanje spodnjih zračnih plasti labilnost zraka nad segretim predelom, tako postaja tudi pri ohlajevanju zraka v višinah zrak zelo nemiren, kar povzroči dvigajoče struje v bližini. V tem primeru govorimo o tako imenovani visoki termiki, ki je tako rekoč neodvisna od toplote zraka na zemlji, nastaja torej popolnoma brez zemeljskih činiteljev. Visoka termika je torej nezavisna tudi od sončnega segrevanja, pa tudi od dobe, v kateri se pojavlja. Kot taka omogoča jadranje ponoči in pozimi, česar druge vrste zračnih struj v atmosferi ne morejo nuditi.

4.) Nastaja pa včasih tudi — večerna termika, ki deluje po sončnem zahodu. Navadno nastopa v kombinaciji močnega dviganja izpod oblaka in vetra. Kot taka služi za daljinske polete. Nastaja pa tudi nad morjem po sončnem zahodu, ko se voda prične ohlajati in izhlapevati svojo toploto, ki jo je čez dan prejela od sonca.

Na gibanje zračnih plasti pa delujejo še mnogi drugi činitelji, kakor različno visoki grebeni, planine in globoke alpske doline. Zrak nikdar ne miruje, zato naleti na pobočje, kjer se njegova hitrost zmanjša in se obrne navzgor. Na tem mestu se deloma ogreje, kar tudi povzroča nekakšno termično dviganje.

Nemška organizacija, katere cilj je jadralstvo izpopolniti do viška, je napravila mnogo poizkusov z jadranjem v vseh teh variantah dvigajočih se zračnih struj. Zelo poučni so zaključki teh raziskovanj, ki trdijo, da je termična struja vedno večja pred grebenom kakor pa nad njim.

Raziskavanja dvigalnih struj pred nevihto so dovedla do novih spoznanj. Prvi poleti v nevihtni fronti (jadralni izraz!) so bili izvršeni na podlagi teorije, ki pravi, da nastaja dvigalna struja pred nevihto zaradi teže hladnega zraka, ki izpodrine pred nevihtnimi oblaki hiteči topli zrak. Ta topli zrak se potemtakem mora dvigniti ter tako ustvari dvigajočo strujo, ki obdrži jedrilico v zraku. Ponovni poizkusi pa so pokazali povsem drugačen vzrok nastanka močnih termičnih struj pred nevihto.

Na vrhu vsake nevihtne fronte je plast hladnega zraka, ki se skupno z nevihto pomika dalje. Pri tem postanejo zračne plasti med mrzlim slojem na vrhu in med zemljo razgibane in labilne, kar omogoči pritisk hladnega zraka na eni in dvig toplega zraka na drugi strani. Torej za nevihtno fronto nastaja vdor hladnega zraka, pred nevihto pa se zaradi njenega horizontalnega gibanja prične termično premikanje zraka navzgor.

Na podlagi prej omenjenih grebenov, ki vplivajo na nastanek termičnih struj, moremo trditi, da nastaja večerna termika predvsem nad grebeni, ob katerih drsi zrak do predelov, kjer je zrak bolj labilen in ga zaradi tega more izpodriniti, tako da se mora dvigati visoko pod nebo. S pomočjo te vrste termične struje so nemški jadralci že večkrat dosegli odlične uspehe. Še do nedavnega se je jadranje omejevalo predvsem na dnevno letenje in v poletju tako, da so izkoriščali predvsem sončno termiko.

Prej omenjena organizacija v Nemčiji je tudi prva pričela s poizkusi jadranja v velikih višinah, na termiki, nastali po načinu, opisanem v točki 3. Pri teh poletih so v višini kakih 5000 m večkrat zasledili dviganje 3 do 5 m v sekundi, kar je že zelo naglo dviganje, ki ga nudi sončna termika. Tako dviganje je bilo celo v zgodnjih jutrnjih urah, ko je atmosfera teoretično najhladnejša.

S pomočjo kombinacije termičnih struj in vetra so bili omogočeni poleti na večje daljave. Letalo je pri tem dobilo povečano hitrost in je tako v času, dokler je termično dviganje obstojalo, moglo preleteti ogromne daljave. Dočim pri drugih termičnih strujah ni vidnejših znakov, se pri tej vrsti lepo vidijo majhni oblački, razporejeni v dolgi črti v obliki nekakšne »oblačne ceste«. Ta oblačna proga pomeni za jadralca polet v daljino, ne da bi pri tem stalno računal na izgubo prepotrebne višine. Jadranje v ostalih vrstah termičnih struj je v tem pogledu različno od jadranja s pomočjo oblakov v ravni črti. Pri prvem so višinske razlike poleta zelo velike, pri zadnjem pa neznatne.

Zračne plasti prinašajo s seboj često tudi toploto tropskih predelov, ki se v severnejših delih zemlje pretvarja v močne termične struje, ki so najboljša poslastica hrabrim in izvežbanim jadralcem.

Na podlagi tropskih zračnih struj je tudi Nemec Heine Dittmar dosegel v Braziliji svetovni višinski rekord za brezmotorna letala, ki velja še danes. (6403 m).

Kot najidealnejše dežele za termično daljinsko jadranje smatrajo jadralski strokovnjaki Brazilijo, Severne ameriške države, južni in vzhodni del Azije, Prednjo Indijo in Kitajsko. V teh deželah že morejo vnaprej določiti vremenoslovci, kdaj pride val termičnih struj, ki bi jih mogli jadranja željni jadralci uspešno izrabiti.

Dočim so omenjene dežele kot ustvarjene, da se nad njimi vrši gigantska borba človeka z zračnimi višavami, je pri nas skorajda višek sreče, če najdeš res pravo termično strujo, ki bi te v nekaj trenutkih dvignila visoko nad zemljo.

Dejstvo je, da bi se v predelih ob zemeljskem ekvatorju dali doseči daljinski rekordi, kakršni so dosedaj jadralcem le še večni sen. Tu je dovolj prilike za izrabljanje termičnih struj, so pa tudi mnoge ovire, ki otežkočajo take drzne polete.

Pogoji za nastanek termičnih struj nad vodnimi predeli, stako zvana oceanska termika, so mnogo lažji, kakor nad suhimi deli zemlje. Glavno vprašanje se seveda spet suče okrog toplote, ki je, kakor vidimo, pri tem najvažnejši činitelj.

Dočim so mnoge vrste termičnega premikanja zraka že popolnoma preiskane in nam zanje govore neizpodbitna dejstva, je oceanska termika še vedno predmet, ki zanima vremenoslovce in jadralne letalce vsega sveta. Prav tako si meteorologi še vedno niso na jasnem, kako je z močno in visoko termiko. Taki poizkusi so pač zamudna in dolgotrajna reč, pa tudi z gmotnega stališča gledano povzročajo težke skrbi tistim, ki so jih kot težko breme prevzeli na svoja ramena. Med jadralci pa živi upanje, da bodo tudi te tajne kmalu pojasnjene, tedaj pa bodo jadralci ponovno praznovali zmago nad atmosfero.

Bivši vojaški kolodvor v Dravljah

Že dve vojni vihri sta mu prinesli enako usodo

Ljubljana, 29. maja

Tako zvani vojaški kolodvor v Dravljah je v dobrih dvajsetih letih dvakrat zaporedoma doživel enako usodo. Med svetovno vojno so položili poseben tir od glavne železniške proge za kolodvorom čez polje in Tyrševo cesto do gorenjske proge, ob tej progi v Dravljah pa je erar kupil od kmečkih posestnikov veliko zemljišče, kjer so položili več vzporednih kratkih tirov. Tu je nastal vojaški kolodvor, ki je bil ves čas vojne strogo zastražen in kjer se je v vagonih zbiralo ogromno dragocenega vojnega materiala, ki so ga sproti odpošiljali zlasti na južno fronto. Prišel pa je čas poloma l. 1918 in vojaške straže so izginile, materijal so pa ljudje razgrabili. Ljudje od blizu in daleč so kar drli na kolodvor v Dravljah, odkoder so odvažali na svoje domove vse mogoče stroje, drago žico, različno orodje, razne izdelke, živila, vojaško obleko itd. Prihajali so z vozički, vprežnimi vozovi, avtomobili in vdirali so v vagone, blaga pa ni zmanjkalo ves mesec in še kasneje je veliko preostalega blaga zaplenila nova vojaška oblast. Kasneje so odstranili železniške tračnice in deloma izravnali zemljo. Trava je polagoma prerasla ves ta prostor.

Po dobrih dvajsetih letih, ko je znova prihrumela vojna vihra, so na istem mestu spet položili železniške tire, na istem kraju so zrasli iz tal vojaški objekti, spet se je jel tam kupičiti dragocen vojaški materijal: avtomobili, železni vagončki, lokomobile, celi kupi telefonskih in električnih potrebščin, skladovnice sodov z bencinom in drugo. Vojna vihra je šla samo nekaj dni čez pokrajino, sledilo je razsulo in spet se je na draveljskem kolodvoru pokazal rdeči petelin. Že pred Veliko nočjo so pogorele barake, ravno tako zidano upravno poslopje. V poslopjih in okrog njih pa je zgorel tudi ves vojaški material ali bil sicer poškodovan. Spet je izginila vojaška straža in spet so planili po preostalem še ohranjenem materijalu ljudje, ki so odnesli, kar je bilo še uporabnega, a večina materijala je ostala na mestu tako pokvarjena, da ni bilo vredno spravljati ga v kraj.

Draveljski kolodvor nudi sedaj žalostno sliko razdejanja in pogorišča. V zrak štrlita samo še dve steni prejšnjih zidanih objektov, velikih skladišč, in tam stoji tudi še obžgano zidano upravno poslopje brez strehe. Na prostoru nekdanjih barak leži še mnogo preostankov električnega materijala, nekaj razbitih vagonov stoji na tirih, tam je tudi obžgana lokomobila in posamezni kosi vojaških avtomobilov ter že zarjaveli vagončki. Na pogorišču pa se zbirajo gruče delavcev iz predmestij, ki prekopavajo zemljo in iščejo kose bakrene žice, preostanke strelovodne napeljave. Na mnogih mestih so se pojavili tudi železniški uslužbenci, ki so vzeli od železniške uprave v najem zemljišče, da ga obdelajo.

Kmetje odločajo o kmečkih vprašanjih

Kmečka sodišča po nemškem pravu o dednih posestvih — Kmetje kot mirovni sodniki

Nemški zakon o dednih posestvih omejuje svobodno razpolaganje kmeta s svojo dedno lastnino v gotovi meri, da bi se ta posestva očuvala pred zadolževanjem, razpadanjem in sploh pred gospodarstvu škodljivimi vplivi. Najvažnejše razpolaganje s posestvom, kakor oporočno razpolaganje, prodaja, zakup, obremenitev s hipotekami itd., je odvisno od sodnega dovoljenja. Sodno dovoljenje daje dedno sodišče (dedno-sodna oblast pri vsakem sodišču prve instance). Razen tega odločuje dedno sodišče (Anerbengericht) v vseh ostalih važnih vprašanjih pravnega značaja o dednih posestvih, kakor so n. pr. konstatacija svojstva dednega posestva ali o posebnih sposobnostih kmeta, nadalje odreja odločujoče ukrepe proti kmetom, ki slabo gospodarijo ali proti takim, ki so izgubili čast ali zlonamerno ne plačujejo svojih dolgov. Skratka, dedno sodišče je kompetentno za urejevanje vseh važnih kmečkih vprašanj, ki so posebno važna za očuvanje posestev in kmečke družine.

Dedno sodišče obstoji iz enega poklicnega sodnika kot predsednika in dveh kmetov iz dotičnega kraja kot prisednikov. Kmečka prisednika imata iste sodne funkcije, kakor poklicni sodnik. Njun glas velja pri sodišču prav tako kakor njegov. Z uvedbo kmečkih sodišč je ugodeno stari zahtevi kmečkega stanu, da po pravu sami odločajo o lastnih poslih življenjskih odnosov. Morda se to komu zdi čudno, da se kmetje postali sodniki brez pravniške izobrazbe, toda ti ugovori takoj odpadejo, če pogledamo formo in vsebino nemškega zakona o dednih posestvih, ki se v vsakem pogledu razlikujejo od ostalih zakonov. Dočim je prejšnja zakonodaja prinašala zakone, ki so na tako širokem področju, kakršno je pravo o dednih posestvih, predvidevalo točno ureditev vseh mogočih odnosov, postopa sedaj nemški zakon o dednih posestvih drugače. Ta zakon postavlja samo nekaj osnovnih pravnih načel, ki odrejajo cilj in smer novega kmečkega prava. Jasno je, da mora biti uporaba prava drugačna, kadar se njegova struktura toliko razlikuje od prejšnjega prava. Pri prejšnjih zakonih, ki so hoteli prinesti ureditev vseh mogočih življenjskih odnosov, mora vsak sodnik posamezne primere spraviti v zvezo z nizom paragrafov in videti, kako zakon odločuje v takem primeru. Tukaj je neobhodno potreben izobražen sodnik z obširnim znanjem zakonov in pravne znanosti.

Povsem drugačna pa je naloga sodnika pri sodišču za dedna posestva. To sodišče je vezano samo na majhno število juridičnih načel v pravu dednih posestev, ki mu samo kažejo smer, dočim je v svojem delovanju svobodno. Upoštevati mora samo, da njegove odločitve odgovarjajo kmečki mentaliteti in kmečkim življenjskim dolžnostim. Tako se upoštevajo v širokem obsegu kmečki običaji v pravu o dednih posestvih, a za presojanje tega so kmetje kot člani sodišča neobhodno potrebni. Če mora na pr. sodišče za dedna posestva odobriti pri predaji posestva »preužitek« (oskrbnino starega kmeta), potem odreja pozitivno pravo samo to, da dedno posestvo ob tej priliki ne sme biti obremenjeno preko svojih možnosti. Odrejanje preužitka je prepuščeno odločitvi sodišča, ki se pa mora ravnati po življenjskih običajih kmetov svojega okraja. To pa lahko presojajo najbolje kmetje sami, kajti oni najbolje vedo, kako so se od pamtiveka reševala taka vprašanja. Že ta edini primer dokazuje, kako velikega pomena je sodelovanje kmečkih sodnikov v pravu o dednih posestvih in kako lahko na temelju poznavanja prastarih običajev odločno vplivajo na kmečko življenje. Poklicni sodnik kot predsednik sodišča za dedna posestva je odgovoren za pravni tek postopka, pri stvarnih odločitvah sodeluje v isti meri skupaj s svojima prisednikoma. Tako se prinašajo v pravu o dednih posestvih pravne odločitve, ki odgovarjajo življenjskim prilikam in ki jih kmetje dobro razumejo, ker so te odločitve odraz njihovih nazorov.

Uspešno delovanje sodišč za dedno posestvo v prvih sedmih letih praktične uporabe zakona o dednih posestvih je najboljši dokaz za resničnost te trditve. Pravo o dednih posestvih se uporablja na način, s katerim je sporazumen vsak kmet, ker se je v njem dvignila zavest popolne sigurnosti njegovega posestva, s tem pa mu je dana možnost, da na pravilen način skrbi za svojo rodbino. Sodelovanje poseb no izbranih kmetov za sodnike o dednih posestvih je edinstven primer v nemškem pravnem razvoju, ki se je sijajno izkazal. Kmečki sodniki so se pokazali v vsakem pogledu dorasli svoji veliki nalogi, a njih sodelovanje jamči tudi v bodoče za pravilno uporabo prava o dednih posestvih.

Kakor sodišču za dedna posestva, tako sta tudi višjim sodiščem, višjemu dednemu sodišču (Erbhofgericht) in dednemu sodišču dodeljena po dva kmeta kot prisednika, ki izražata svoj kmečki pravni čut pri pravnih razsodbah višjih sodišč. Kmečki sodniki so določeni za tri leta in sodelujejo pri sejah sodišča, da bi tako mogli sodelovati pri sodbah. Pripravljalna dela kakor tudi končna odločitev pripada poklicnim sodnikom. Potem takem sodišča za dedna posestva niso sodišča v navadnem smislu besede, ki sodijo samo o sporih, temveč so obenem pomočniki in svetovalci, kakor tudi poverjeniki kmečkega stanu.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 19.30 uri

Četrtek, 29. maja: ob 19.30: Učenjak. Red četrtek.

Petek, 30. maja: ob 15.: Sesto nadstropje. Izven. Ljudska predstava. Izredno znižane cene od 14 din navzdol.

Sobota, 31. maja: ob 19.30: Bog z vami, mlada leta! Premiera. Red premierski.

»Sesto nadstropje« kot ljudska predstava. Jutri v petek 30. t. m. ob 15. bodo uprizorili Gehrijevo igro »Sesto nadstropje«, ki ima tri dejanja, 9 slik. To delo spada med posebno uspele predstave v letošnji sezoni, zavzema eno izmed najvidnejših mest, pri kateri se občinstvo odlično zabava. V igri se druži življenjska resnoba s tragikomiko vsakdanjega življenja. V glavnih vlogah Simčičeva, Jan, Milčinski, Gabrijelčičeva, Lipah in Sever. Režiser dr. Kreft.

Življenje, veselje in žalost ter ljubezen mladega študenta in njegovega prijateljskega kroga, je podana v veseloigri »Bog z vami, mlada leta«, ki sta jo napisala Camasio in Oxilia. Zelo prikupno delo očituje italijansko lahkotnost in prožnost, veliko prisrčnost in tehnično izdelanost.

OPERA

Začetek ob 19.30 uri

Četrtek:, 29. maja: zaprto.

Petek, 30. maja: ob 19.[illegible].: Rusalka. Izven. Ljudska predstava po izredno znižanih cenah.

Opera pripravlja v režiji Roberta Primožiča Massenetovo opero »Don Kihot«. Premiera bo prihodnji teden. Poli bodo: naslovno partijo Primožič. Sancha - Betetto, Dulcinejo izmenoma Kogejeva in Španova, dalje bodo sodelovali Polajnarjeva, Ivančičeva, M. in B. Sancin, Anžlovar. Dirigent D. Žebre.

Inseriraj v „Slov. Narodu“

Pierre Mael: 60

Blodna ljubezen

Roman

Brž sta zajutrkovala in Romain je naročil kočijo. Ali bi hoteli določiti cilj najinega izleta? — je vprašal.

— Ker mi prepuščate izbiro, priznam, da sem že izbrala kraj, kamor bi se rada odpeljala z vami.

— Kateri kraj je to, Jeanne? Meni je vseeno, odločajte sami.

— No, če je tako, se pa odpeljiva v Larmor.

Čez četrt ure je drdrala kočija po cesti proti obali. Jeanne je molčala. Zdelo se ji je, kakor da zbira misli.

Tudi Romain je molčal. V tem molku sta imela oba zakonca občutek, ki se ni dal pojasniti, ki je pa bil vendar blagodejen in poln sladke utehe. Vsa sta se prepustila svoji opojnosti.

Vožnja je bila kratka. Čez pol ure sta bila že v vasi in ko se je kočijaž obrnil na kozlu in vprašal, kje naj se najprej ustavi, se je Jeanne zdelo, kakor da se je prebudila iz sanj. In živahno je vzkliknila:

Kočijaž jo je torej odpeljal k pragu skromne kapelice. Preden je mlada gospa vstopila, je za hip obstala in ošinila s pogledom morje, čigar valovi so butali ob nizko obalo. — Potem je pa prestopila prag kapelice, pomočila prste v blagoslovljeno vodo, prekrižala z njimi še moževo čelo in odšla z njim k oltarju. Tam je pokleknila na stopnico in naslonila glavo na rob oltarja.

Romain je globoko ganjen sledil, toda ustavil se je dva koraka za njo.

Opazoval jo je, kako se je sklonjena zatopila v svojo molitev in videl je, da so ji solze zalile oči. Njeno sloko, mikavno telo je zdaj pa zdaj pretreslo ihtenje. Kakšno milost si je hotela izprositi s toliko vnemo? Nebeško kraljestvo prinaša nasilja pravi Evangelist. Te svete besede so prišle Romainu zopet na misel in mu omehčale srce. Tudi on je molil, skoraj nevede, kajti zavest in globoko obžalovanje je tudi neke vrste molitve.

Ko je Jeanne zopet vstala je Romain videl, da ima vse objokane oči. Toda tega niti z besedico ni omenil. Notranji glas mu je govoril, da so bile to solze prelite zanj in za nikogar drugega.

Spoštoval je tajno tega globokega ganotja. In še enkrat se je ustavila Jeanne na pragu, ozrla se je na morje in na ozek vhod v pristanišče. In naenkrat je vzkliknila:

Velika ladja je zapuščala pristanišče in s polno paro je vozila proti cerkvici. Cerkovnik je potegnil za vrv zvona, da bi odzdravil odhajajočim.

Kar se je dvignil bel oblaček iz boka križarke, topovski strel je zadonel nad širnim morjem tja do obale, a nad glavami mladih zakoncev je zapel zvon. Mlada gospa je prijela svojega moža za roko, on je pa začutil, kako krepko mu jo je stisnila. In njeno lepo čelo se je naslonilo na njegovo ramo.

— Kdo pa odhaja? — je vprašala komaj slišno.

Romain je bil prav tako ganjen kakor ona. Lovil je nekaj časa sapo, preden je mogel izpregovoriti:

— Saj res, pozabil sem vam to povedati. To je »Galeb«, ki vozi naše ljudi v vojno na afriško obalo.

— Ubogi ljudje, — je vzdihnila Jeanne. — Zapustiti so morali svoje žene in otroke.

In z neizrečeno bolestjo je pripomnila:

— Tako ste odpotovali tudi vi pred tremi leti Romain in me pustili tu samo.

Romain je molčal. Ker je pa počivala roka mlade žene v njegovi, jo je privil k sebi.

Dan se je nagibal k večeru. Na vzhodu se je mračilo, bližala se je noč. Zadnji žarki večerne zarje so na zapadu še označevali kraj, kjer je bilo sonce zatonilo.

Tisti dan je bil zelo pomemben. Velika množica ljudi je spremila Hermino v cerkev. In ko se je od razburjenja nekoliko bledo čarobno dekle pojavilo v beli nevestini obleki, podobno zlatemu cvetu sredi cerkve, so se od vseh strani začule besede občudovanja.

V zakristiji je bila gospa Mejan vsa dražestna. Za vsakega je imela prijetno besedo in vsem se je toplo zahvalila za iskreno mišljene čestitke. Rene je bil tako ganjen, da je komaj govoril.

Ko je prišla na vrsto Jeanne, da bi čestitala svoji sestrični in jo objela, kajti hotela je biti zadnja, je Hermina opazila, da komaj zadržuje solze. Glas se ji je tresel in malo je manjkalo, da ni zaplakala.

— Pazi nase — jo je svarila tiho. Mnoge oči se ozirajo po tebi, draga moja.

A Jeanne je zadržala solze. Zlobnim jezikom okrog stoječih radovednežev ni hotela dati prilike, da bi jo obrekovali.

Prelivala je pa iskrene solze, ko jo je Hermina tik pred svojim odhodom še zadnjič odvedla v svojo sobo. Jeanne jo je krepko držala v svojem objemu.

— O, draga moja, — je dejala z drhtečim glasom, kako je mogoče, da plačem v trenutku, ki ti prinaša toliko sreče in blaženosti. Kako je mogoče, da odhajaš, da te izgubim, tebe, ki si mi bila več kakor prijateljica, moja vroče ljubljena Hermina. Zadala sem ti skelečo rano, ti si mi vse odpustila. Glej, kako vihravo je moje ubogo srce. Zdi se mi, da ga sovražim, tega moža, ki te kmalu odpelje, ki je kriv, da se morava ločiti.

Hermina je poskusila tolažiti jo. Uganila je bila pravi vzrok njenega obupa. Skoraj kakor mati je poljubila svojo sestrično na čelo in s toplimi besedami jo je tolažila.

Mila moja Jeanne, saj dobro veš, da se bova zopet kmalu videli... To sva sklenili, saj smeva domnevati, da moj in tvoj mož najinemu sklepu ne bosta nasprotovala. Zaenkrat pa v polni meri zaupaj Romainu... saj dobro veš, da te ljubi, da te obožuje, da je njegova najbolj vroča želja, dokazati ti ljubezen. Po mojem odhodu bo edino on tvoj tolažnik.

Urejuje Josip Zupančič // Za Narodno tiskarno Fran Jeran // Za upravo in inseratni del lista Vlad. Regalat // Vsi v Ljubljani